

“ELİT LEASİNG”

Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyəti

*2023-cü il maliyyə hesabatları
və müstəqil auditorun hesabatı*

MÜNDƏRİCAT

31 dekabr 2023-cü il tarixinə bitən il üzrə maliyyə hesabatlarının hazırlanması və təsdiqlənməsi ilə bağlı rəhbərliyin məsuliyyətinə dair hesabat	1
MÜSTƏQİL AUDITORUN HESABATI.....	2
Maliyyə Nəticələri Haqqında Hesabat	5
Maliyyə Vəziyyəti Haqqında Hesabat.....	6
Pul Vəsaitlərinin Hərəkəti Haqqında Hesabat.....	7
Kapitalda Dəyişikliklər Haqqında Hesabat	8
MALIYYƏ HESABATLARINA ŞƏRHLƏR VƏ QEYDLƏR.....	9
1. Korporativ məlumat	9
2. Cəmiyyətin əməliyyat mühiti	9
3. Təqdim etmənin əsasları	10
4. Əhəmiyyətli uçot siyasətlərinin qısa məzmunu.....	10
5. Uçot siyasətinin tətbiqi zamanı əhəmiyyətli mühasibat təxminləri və fərziyyələri.....	24
6. Seqment haqqında məlumat	24
7. Əsas əməliyyat gəlirləri və xərcləri.....	25
8. İnzibati xərclər	25
9. Maliyyə xərcləri/(gəlirləri).....	25
10. Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	26
11. Lizinq xidmətləri üzrə debitor borcları	26
12. Torpaq, tikili, avadanlıqlar və qeyri-maddi aktivlər	27
13. Sair qısamüddətli debitor borcları.....	28
14. Faiz xərcləri yaradan öhdəliklər	28
15. Sair qısamüddətli kreditor borcları	29
16. Mənfəət vergisi.....	29
17. Şərti öhdəliklər, təəhhüdlər və əməliyyat riskləri	30
18. Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar	31
19. Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri	32
20. Risklərin idarə edilməsi	33
21. Aktiv və öhdəliklərin ödəniş müddəti üzrə təhlili	36
22. Hesabat tarixindən sonra baş vermiş hadisələr	37

31 dekabr 2023-cü il tarixinə bitən il üzrə maliyyə hesabatlarının hazırlanması və təsdiqlənməsi ilə bağlı rəhbərliyin məsuliyyətinə dair hesabat

Rəhbərlik "ELİT LEASİNG" Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyəti ("Cəmiyyət") 31 dekabr 2023-cü il tarixinə maliyyə vəziyyətini, eləcə də həmin tarixə bitən il üzrə əməliyyat nəticələri, pul vəsaitlərinin hərəkəti və səhmdar kapitalında dəyişiklikləri düzgün əks etdirən maliyyə hesabatlarının Kiçik və Orta Müəssisələr üçün Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına (MHBS) müvafiq olaraq hazırlanmasına görə məsuliyyət daşıyır.

Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasında rəhbərlik aşağıdakılara cavabdehdir:

- Mühəsibat uçotu qaydalarının müvafiq şəkildə seçilməsi və tətbiqinə;
- Məlumatların, o cümlədən mühəsibat uçotu qaydalarının müvafiq, mötəbər, müqayisəli və anlaşıla bilən tərzdə təqdimatına;
- İstifadəçilərə xüsusi əməliyyatların, digər hadisə və şəraitlərin Cəmiyyətin maliyyə vəziyyəti və maliyyə nəticələrinə təsirini anlamaqda yardım göstərilməsi üçün MHBS-nin xüsusi tələblərinin yerinə yetirilməsi kifayət etmədikdə əlavə açıqlamalar verilməsinə;
- Cəmiyyətin fasiləsizlik prinsipinə əsasən fəaliyyətini davam etdirə bilməsi imkanlarının qiymətləndirilməsinə.

Həmçinin rəhbərlik aşağıdakılara görə məsuldur:

- Cəmiyyət daxilində sağlam və effektiv daxili nəzarət sisteminin yaradılması, tətbiqi və saxlanılmasına;
- Cəmiyyətin əməliyyatlarının açıqlanması və izah edilməsi, habelə, onun maliyyə hesabatlarının istənilən vaxt dəqiqliklə açıqlanması üçün yetərli olan və Cəmiyyətin maliyyə hesabatlarının MHBS-nə uyğun gəldiyini təmin edə biləcək müvafiq mühəsibat uçotu qeydlərinin aparılması;
- Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi və mühəsibat uçotu qaydalarına müvafiq olaraq məcburi mühəsibat uçotu qeydlərinin aparılmasına;
- Cəmiyyətin aktivlərinin mühafizə olunması üçün mümkün tədbirlər görülməsinə; və
- Saxtakarlıq və digər pozuntuların müəyyən edilməsi və qarşısının alınmasına.

Cəmiyyətin 31 dekabr 2023-cü il tarixinə bitən il üzrə maliyyə hesabatları 6 fevral 2024-cü-ci il tarixdə rəhbərlik tərəfindən imzalanmışdır.

Mənecment tərəfindən:

Elnur Yusifov Natiq oğlu

Direktor

MÜSTƏQIL AUDITORUN HESABATI**“ELİT LEASİNG” MMC təsisçilərinə****Maliyyə hesabatlarının auditinə dair hesabat****Rəy**

Biz “ELİT LEASİNG” MMC (Cəmiyyət) 31 dekabr 2023-cü il tarixinə maliyyə nəticələri haqqında hesabatdan, maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatdan, kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabatdan və göstərilən tarixdə başa çatan il üçün pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabatından, habelə uçot siyasətinin əhəmiyyətli prinsiplərinin qısa təsviri də daxil olmaqla, maliyyə hesabatlarına edilən qeydlərdən ibarət maliyyə hesabatlarının auditini aparmışıq.

Hesab edirik ki, qoşma maliyyə hesabatları Cəmiyyətin 31 dekabr 2023-cü il tarixinə maliyyə vəziyyətini, habelə maliyyə nəticələrini və göstərilən tarixdə başa çatan il üzrə pul vəsaitlərinin hərəkətini Kiçik və Orta Müəssisələr üçün Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına uyğun olaraq bütün əhəmiyyətli aspektlərdə ədalətli əks etdirir.

Rəy üçün əsaslar

Biz auditə Beynəlxalq audit standartlarına (BAS) uyğun aparmışıq. Bu standartlar üzrə bizim məsuliyyətlərimiz əlavə olaraq hesabatımızın “ maliyyə hesabatlarının auditə üçün auditorun məsuliyyəti” bölməsində təsvir edilir. Biz Mühasiblərin Beynəlxalq Etika Standartları Şurasının “Peşəkar Mühasiblərin Etika Məcəlləsinin” (IESBA) tələblərinə uyğun olaraq Cəmiyyətdən asılı deyilik və biz digər etik öhdəliklərimizi IESBA məcəlləsinin tələblərə uyğun yerinə yetirmişik. Biz hesab edirik ki, əldə etdiyimiz audit sübutları rəyimizi əsaslandırmaq üçün yetərli və münasibdir.

Maliyyə hesabatlarına görə rəhbərliyin və iqtisadi subyektin idarə edilməsinə cavabdeh olan səlahiyyətli şəxslərin məsuliyyəti

Rəhbərlik maliyyə hesabatlarının Kiçik və Orta Müəssisələr üçün Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına (MHBS) uyğun olaraq hazırlanmasına və düzgün təqdim edilməsinə və rəhbərliyin fikrincə, dələduzluq və ya səhvlər nəticəsində əhəmiyyətli təhrif olmadığı maliyyə hesabatlarının hazırlanmasına imkan verən zəruri daxili nəzarət sisteminin təşkilinə görə məsuliyyət daşıyır.

Maliyyə hesabatlarını hazırladıqda, rəhbərlik Cəmiyyəti ləğv etmək və ya işini dayandırmaq niyyətində olmadığı yaxud bunu etməkdən başqa münasib alternativ olmadığı halda, rəhbərlik Cəmiyyətin fasiləsiz fəaliyyət göstərmək qabiliyyətinin qiymətləndirilməsinə, müvafiq hallarda fasiləsiz fəaliyyətə aid olan məsələlər haqqında məlumatların açıqlanmasına və mühasibat uçotunun fasiləsiz fəaliyyət prinsipinin istifadə edilməsinə görə məsuliyyət daşıyır.

İqtisadi subyektin idarə edilməsinə cavabdeh olan səlahiyyətli şəxslər Cəmiyyətin maliyyə hesabatlarının verilmə prosesinə nəzarətə görə məsuliyyət daşıyır.

Maliyyə hesabatlarının auditinə görə auditorun məsuliyyəti

Bizim məqsədimiz maliyyə hesabatlarında bir tam kimi, dələduzluq və ya səhvlər nəticəsində, əhəmiyyətli təhriflərin olub-olmadığına dair kafi əminlik əldə etmək və rəyimiz daxil olan auditor hesabatını dərc etməkdir. Kafi əminlik əminliyin yüksək səviyyəsidir, lakin o zəmanət vermir ki, əhəmiyyətli təhrif mövcud olduqda, BAS-lara uyğun olaraq aparılmış audit onu həmişə aşkarlayır. Təhriflər dələduzluq və ya səhvlər nəticəsində yarana bilər və ayrılıqda yaxud məcmu olaraq, istifadəçilərin belə maliyyə hesabatları əsasında qəbul etdikləri iqtisadi qərarlarına təsir etmə ehtimalı olduğu halda, əhəmiyyətli hesab edilir.

BAS-ların tələblərinə uyğun olaraq aparılan auditin bir hissəsi kimi biz audit aparılan zaman peşəkar mühakimə tətbiq edirik və peşəkar şəkklilik nümayiş etdiririk. Biz həmçinin:

- Maliyyə hesabatlarında dələduzluq və ya səhvlər nəticəsində əhəmiyyətli təhriflər risklərini müəyyən edib qiymətləndiririk, bu risklərə cavab verən audit prosedurlarını layihələndirib həyata keçiririk və rəyimizi əsaslandırmaq üçün yetərli və münasib audit sübutlarını əldə edirik. Dələduzluq nəticəsində əhəmiyyətli təhrifi aşkarlamamaq riski səhvlər nəticəsindəkindən daha yüksəkdir, çünki dələduzluq sözləşmə, saxtakarlıq, qərəzli hərəkətsizlik, həqiqətə uyğun olmayan məlumatlardan və ya daxili nəzarətin kobudcasına pozulmasından ibarət ola bilər.
- Cəmiyyətin daxili nəzarətin səmərəliliyinə dair rəy bildirmək məqsədi üçün olmamaq şərtilə, bu şəraitlərdə uyğun olan audit prosedurlarını layihələndirmək üçün auditə aid daxili nəzarəti başa düşürük.
- İstifadə edilmiş uçot siyasətinin uyğunluğunu və rəhbərlik tərəfindən həyata keçirilən uçot qiymətləndirmələrinin və əlaqəli məlumatların açıqlanmasının məntiqiliyini qiymətləndiririk.
- Mühəsibat uçotunun fasiləsizlik prinsipinin rəhbərlik tərəfindən istifadə edilməsinin uyğunluğuna və əldə edilən audit sübutlarının əsasında Cəmiyyətin fəaliyyətini fasiləsiz davam etmək imkanını ciddi şübhə altına qoya bilən hadisələrlə və ya şəraitlərlə bağlı əhəmiyyətli qeyri-müəyyənliyin mövcud olub-olmadığına dair nəticə çıxarıyıq. Əhəmiyyətli qeyri-müəyyənliyin mövcud olduğu haqqında nəticə çıxardığımız halda, auditor hesabatımızda maliyyə hesabatlarındakı əlaqəli məlumatların açıqlanmasına diqqət yetirməliyik və ya belə məlumatların açıqlanması kifayət olmadığı halda, rəyimizə dəyişiklik etməliyik. Nəticələrimiz auditor hesabatımızın tarixinədək əldə edilən audit sübutlarına əsaslanmalıdır. Lakin sonrakı hadisələr və ya şəraitlər Cəmiyyətin fasiləsiz fəaliyyətinin dayandırılmasına səbəb ola bilər.
- Məlumatların açıqlanması da daxil olmaqla, maliyyə hesabatlarının ümumi təqdimatını, strukturunu və məzmununu, habelə əsas əməliyyatların və hadisələrin maliyyə hesabatlarında ədalətli təqdim edilib-edilmədiyini qiymətləndiririk.

Biz iqtisadi subyektin idarə edilməsinə cavabdeh olan səlahiyyətli şəxslərə digər məsələlərlə yanaşı auditin planlaşdırılmış həcmi və müddətləri, habelə əhəmiyyətli audit sübutları, o cümlədən audit apardığımız zaman daxili nəzarətdə aşkar etdiyimiz əhəmiyyətli çatışmazlıqlar haqqında məlumat veririk.

Biz həmçinin iqtisadi subyektin idarə edilməsinə cavabdeh olan səlahiyyətli şəxslərə bəyanat veririk ki, müstəqilliyə və müstəqilliyimizə təsir etməsi əsaslandırılmış şəkildə güman edilən bütün əlaqələr və digər məsələlərə, habelə müvafiq olduğunda əlaqəli qorunma tədbirləri haqqında məlumat verməyimizə dair müvafiq etik normalarına riayət etmişik.

İqtisadi subyektin idarə edilməsinə cavabdeh olan səlahiyyətli şəxslərin nəzərinə çatdırılmış məsələlərdən biz cari dövr üzrə maliyyə hesabatlarının ən əhəmiyyətli və bu səbəbdən əsas audit məsələləri olanları müəyyən edirik. Bu məsələnin ictimaiyyətə açıqlanmasına qanun və ya qaydalarla yol verilmədiyi halda və ya, çox nadir hallarda, məsələ haqqında hesabatda məlumat vermənin mənfi təsirlərinin onun ictimaiyyət üçün faydalarından çox olacağı əsaslandırılmış şəkildə güman edildiyinə görə biz bu məsələ haqqında hesabatımızda məlumatın verilməməsini qərara almadığımız halda, biz bu məsələləri auditor hesabatımızda təsvir edirik

“Baltik Caspian Audit” MMC

Samir Əsədullayev
İdarəedici tərəfdaş

Bakı, Azərbaycan Respublikası
6 fevral 2024-cü il

Rəy № psecIvY8gc

(başqa cür qeyd edilməyə qədər, Azərbaycan manatı ilə)

Maliyyə Nəticələri Haqqında Hesabat

	Qeyd	31 dekabr 2023	31 dekabr 2022	31 dekabr 2021
Əməliyyat fəaliyyəti				
Lizinq faiz gəlirləri	7	335,845	154,948	22,289
Kredit və borc faizləri xərci	14	(100,970)	-	-
Gözlənilən lizinq zərəri (GKZ)	11	(29,492)	(4,215)	(8,381)
Ümumi mənfəət		205,383	150,733	13,908
İnzibati xərclər	8	(80,195)	(31,281)	(9,051)
Maliyyə xərcləri	9	(6,624)	(119)	(60)
Vergitutmadan əvvəl mənfəət (zərər)		118,564	119,333	4,797
Mənfəət vergisi	16	(24,197)	(5,312)	1,017
Hesabat dövrünün xalis mənfəət (zərər)		94,367	114,021	5,814

Məncəmənt tərəfindən:

Elnur Yusifov Nətiq oğlu
Direktor

(başqa cür qeyd edilməyə qədər, Azərbaycan manatı ilə)

Maliyyə Vəziyyəti Haqqında Hesabat

	Qeyd	31 dekabr 2023	31 dekabr 2022	31 dekabr 2021
AKTİVLƏR				
<i>Uzunmüddətli aktivlər</i>				
Qeyri-maddi aktivlər	12	1,800	-	-
Torpaq, tikili və avadanlıqlar	12	30,421	-	-
Təxirə salınmış vergi aktivləri	16	8,417	2,519	1,676
Lizinq xidmətləri üzrə uzunmüddətli debitor borcları	11	1,954,578	541,882	410,658
		1,995,216	544,401	412,334
<i>Qısamüddətli aktivlər</i>				
Lizinq xidmətləri üzrə qısamüddətli debitor borcları	11	74,853	75,301	577
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	10	33,175	19,415	18,763
Digər qısamüddətli aktivlər	13	3,590	459	3
		111,618	95,175	19,343
		2,106,834	639,576	431,677
CƏMİ AKTİVLƏR				
<i>Təsisçilərin payına düşən kapital</i>				
Ödənilmiş nominal (Nizamnamə) kapitalı	10	10	10	10
Bölüşdürülməmiş mənfəət /(ödənilməmiş zərər)		86,202	119,835	5,814
CƏMİ KAPİTAL		86,212	119,845	5,824
ÖHDƏLİKLƏR				
<i>Uzunmüddətli öhdəliklər</i>				
Uzunmüddətli faiz xərcləri yaradan öhdəliklər	14	1,441,082	514,080	425,200
		1,441,082	514,080	425,200
<i>Qısamüddətli öhdəliklər</i>				
Qısamüddətli kreditor borcları	15	49,540	-	-
Qısamüddətli faiz xərcləri yaradan öhdəliklər	14	530,000	-	-
Vergi və sair icbari ödənişlər üzrə öhdəliklər		-	5,651	653
		579,540	5,651	653
CƏMİ ÖHDƏLİKLƏR		2,020,622	519,731	425,853
CƏMİ KAPİTAL VƏ ÖHDƏLİKLƏR		2,106,834	639,731	431,677

(başqa cür qeyd edilməyə qədər, Azərbaycan manatı ilə)

Pul Vəsaitlərinin Hərəkəti Haqqında Hesabat

	Qeyd	31 dekabr 2023	31 dekabr 2022	31 dekabr 2021
Əməliyyat fəaliyyətindən pul vəsaitlərinin hərəkəti		118,564	119,333	4,797
Vergitutmadan əvvəl mənfəət (zərər)				
Qeyri-pul maddələri üzrə gəlirlər və xərclər:				
• Əsas vəsaitlərin amortizasiyası	12	10,584		
• Qeyri-maddi aktivlərin amortizasiyası	12	200		
Aşağıdakı maddələr üzrə baş verən dəyişikliklər:				
• Uzunmüddətli əməliyyat debitor borcları üzrə artma/azalma		(1,412,696)	(131,224)	(410,658)
• Qısamüddətli əməliyyat debitor borcları üzrə artma/azalma		448	(74,724)	(577)
• Sair aktivlər üzrə artma/azalma		(3,131)	(456)	(3)
• Vergi və sosial sığorta öhdəlikləri üzrə artma/azalma		(5,651)	4,998	653
• Kreditor borcları üzrə artma/azalma		49,540		
Ödənilmiş mənfəət vergisi		(30,095)	(6,155)	(659)
Əməliyyat fəaliyyətindən yaranan pul vəsaitlərinin xalis hərəkəti		(1,272,237)	(88,228)	(406,447)
İnvestisiya fəaliyyətindən pul vəsaitlərinin hərəkəti				
Əsas vəsaitlərin alınması	12	(41,005)		
QMA alınması	12	(2,000)		
İnvestisiya fəaliyyətindən yaranan pul vəsaitlərinin xalis hərəkəti		(43,005)	-	-
Maliyyələşdirmə üzrə fəaliyyətdən pul vəsaitlərinin hərəkəti				
Təsisçilərin kapital qoyuluşları		-	-	10
Uzunmüddətli borc öhdəlikləri üzrə daxilolmalar/ xaricolmalar		927,002	88,880	425,200
Qısamüddətli borc öhdəlikləri üzrə daxilolmalar/ xaricolmalar		530,000		
Dividendlər və buna oxşar digər ödəmələr şəklində pul vəsaitlərinin xaricolmaları		(128,000)		
Maliyyələşdirmə üzrə fəaliyyətdən yaranan pul vəsaitlərinin xalis hərəkəti		1,329,002	88,880	425,210
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinin xalis artması (azalması)		13,760	652	18,763
1 Yanvar tarixinə pul vəsaitləri və pul vəsaitləri ekvivalentləri	10	19,415	18,763	-
31 Dekabr tarixinə pul vəsaitləri və pul vəsaitləri ekvivalentləri	10	33,175	19,415	18,763

(başqa cür qeyd edilməyə qədər, Azərbaycan manatı ilə)

Kapitalda Dəyişikliklər Haqqında Hesabat

Qeyd	Nizamnamə kapitalı	Kapital Ehtiyatları	Bölüşdürülməmiş mənfəət	Cəmi kapital
01 yanvar 2021-ci il tarixə qalıq	-	-	-	-
İl üzrə xalis mənfəət/zərər			5,814	5,814
Mülkiyyətçilərin kapital qoyuluşları	10			10
Mülkiyyətçilərə dividend ödənilməsi				
31 dekabr 2022-ci il tarixə qalıq	10		5,814	5,824
İl üzrə xalis mənfəət/zərər			114,021	114,021
Mülkiyyətçilərin kapital qoyuluşları				
Mülkiyyətçilərə dividend ödənilməsi				
31 dekabr 2022-ci il tarixə qalıq	10		118,835	119,845
İl üzrə xalis mənfəət/zərər			94,367	94,367
Mülkiyyətçilərin kapital qoyuluşları				
Mülkiyyətçilərə dividend ödənilməsi			(128,000)	(128,000)
31 dekabr 2023-cü il tarixə qalıq	10		86,202	86,212

MALIYYƏ HESABATLARINA ŞƏRHLƏR VƏ QEYDLƏR**1. Korporativ məlumat**

Hazırkı maliyyə hesabatları 31 dekabr 2023-cü ildə tamamlanan il üzrə Kiçik və Orta Müəssisələr üçün Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına (MHBS) uyğun olaraq "ELİT LEASİNG" Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyəti ("Cəmiyyət") üçün tərtib edilmişdir.

"ELİT LEASİNG" MMC 19 fevral 2021-ci il tarixində İqtisadiyyat Nazirliyi yanında Dövlət Vergi Xidmətinin Milli Gəlirlər Baş İdarəsinin Hüquqi şəxslərin dövlət qeydiyyatı idarəsində qeydiyyata alınmış və ona dövlət qeydiyyatı barədə 2006598851 sayılı VÖEN verilmişdir.

"ELİT LEASİNG" MMC maliyyə lizinzi xidmətlərinin göstərilməsi ilə məşğul olur.

"ELİT LEASİNG" MMC –nin ünvanı aşağıdakı kimidir:

- Hüquqi ünvan - AZ1129, Azərbaycan Respublikası, Bakı şəhəri, Xətai rayonu, Məhəmməd Hadi küçəsi, ev 66, mənzil 156
- Faktiki ünvan – Bakı, Nərimanov rayonu, Əhməd Rəcəbli küçəsi, 25/1-B

Cəmiyyətin nizamnamə kapitalı nominal dəyəri 1 manat olmaqla, 10 paydan ibarətdir, Nizamnamə kapitalının məbləği 10 manatdır. Cəmiyyətin yeganə təsisçisi Yusifov Elnur Natiq oğludur və Cəmiyyət onun tərəfindən tam nəzarət olunur.

2. Cəmiyyətin əməliyyat mühiti

Azərbaycan iqtisadiyyatında inkişaf etməkdə olan bazarlara xas müəyyən xüsusiyyətlər müşahidə edilir. Azərbaycan iqtisadiyyatının mövcud və gələcək artımı və dayanıqlığı hökumətin həyata keçirdiyi fiskal və monetar tədbirlərin effektivliyindən, eləcə də xam neftin qiymətlərindən və Azərbaycan manatının sabitliyindən əhəmiyyətli dərəcədə asılıdır.

Neft qiymətlərində azalma və milli valyutanın əsas xarici valyutalara qarşı devalvasiyasının mənfi nəticəsi olaraq 2016-cı ildə ölkədə baş vermiş kəskin iqtisadi böhrandan sonra Azərbaycan hökuməti tərəfindən uzunmüddətli iqtisadi sabitliyi və dayanıqlığı təmin etmək məqsədilə islahatlar sürətləndirilmişdir. İnstitusional dəyişiklikləri əhatə edən iqtisadi islahatlara əsasən inflyasiya aşağı birrəqəmli səviyyədə sabitləşmiş, iqtisadi artım pozitiv zonada qalmaqda davam etmiş, milli valyutanın məzənnəsi dayanıqlı səviyyədə olmuş və ölkənin xarici sektorunda müsbət tendensiyalar müşahidə olunmuşdur.

Bir sıra qeyri-sabit sistem risklərinə baxmayaraq, borcların ödənilməsi ilə yanaşı Cəmiyyət sektorunun sabitliyi də təmin edilmişdir. "Fiziki şəxslərin problemli kreditlərinin həlli ilə bağlı əlavə tədbirlər haqqında" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanının icrası fiziki şəxslərin borclarının ödənilməsi və vaxtı keçmiş kredit borclarının restrukturizasiyasına gətirib çıxarmış, eləcə də Cəmiyyət sektorunda problemli kreditlər məsələsinin həllini təmin etmişdir.

2022-ci il ərzində beynəlxalq reyting agentlikləri Azərbaycanın kredit reytingini "sabit proqnoz" səviyyəsində saxlayıb. 2022-ci ilin aprel ayında bu proqnoz "müsbət" səviyyəyə yüksəldilib.

(başqa cür qeyd edilməyə qədər, Azərbaycan manatı ilə)

27 sentyabr 2020-ci il tarixində Ermənistanın işğalı altında olan Dağlıq Qarabağ və ətraf rayonlarında Azərbaycan və Ermənistan arasında yenidən hərbi əməliyyatlar başlamışdır. 9 noyabr 2020-ci il tarixində imzalanmış atəşkəs razılaşmasına əsasən 10 noyabr 2020-ci il tarixindən etibarən Dağlıq Qarabağ və ətraf bölgələrindəki bütün hərbi əməliyyatlar dayandırılmışdır. Sülh sazişi hələ də imzalanmamışdır.

Siyasi və iqtisadi vəziyyətin mövcud təsirlərini proqnozlaşdırmaq çətindir, lakin bunun Azərbaycan iqtisadiyyatına təsiri daha çox ola bilər və bu da dövlət maliyyəsinin pisləşməsinə, maliyyə bazarlarının qeyri-sabitliyinə, kapital bazarlarında qeyri-likvidliyə, inflyasiyanın artmasına və milli valyutanın əsas xarici valyutalara nisbətəndə dəyərdən düşməsinə gətirib çıxara bilər.

Rəhbərlik, həmçinin Cəmiyyətin fəaliyyətinin dayanıqlığını təmin etmək, öz müştərilərinə və işçilərinə dəstək olmaq üçün bütün lazımi tədbirləri görür.

Mövcud iqtisadi vəziyyətin gələcək təsirini qabaqcadan proqnozlaşdırmaq nisbətən mürəkkəb olduğuna görə rəhbərliyin iqtisadi mühitlə bağlı cari proqnozları və təxminləri faktiki nəticələrdən fərqli ola bilər.

3. Təqdim etmənin əsasları

Maliyyə hesabatları ədalətli dəyerdə ölçülən satışı mümkün olan maliyyə aktivləri, törəmə maliyyə alətləri, torpaq və binalar və investisiya xüsusiyyətləri istisna olmaqla tarixi qiymət əsasında hazırlanmışdır. Ədalətli dəyerdə sığortalanan tanınmış aktiv və öhdəliklərin köçürmə dəyərləri, sığorta edilən risklərə aid edilən ədalətli dəyerdə dəyişiklikləri qeyd etmək üçün uyğunlaşdırıldı. Maliyyə hesabatları Azərbaycan manatında (AZN) təqdim edilib, əks təqdirdə bütün dəyərlər ən yaxın rəqəmə yuvarlaqlaşdırılır.

Uyğunluq haqqında bəyanat

Cəmiyyətin maliyyə hesabatları Mühəsibat Uçotu üzrə Beynəlxalq Standartlar Şurası (MUBSS) tərəfindən buraxılan Kiçik və Orta Müəssisələr üçün Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına (MHBS) müvafiq olaraq hazırlanmışdır.

Təqdimat meyarlarının digər əsasları

Bu maliyyə hesabatları Cəmiyyətin proqnozlaşdırıla bilən gələcəkdə fasiləsizlik prinsipinə uyğun olaraq fəaliyyətini davam etdirməsi haqqında fərziyyələrə əsaslanaraq tərtib edilmişdir.

Bu maliyyə hesabatları, başqa şəkildə qeydlər edilməyə qədər, Azərbaycan manatı (manat) ilə ifadə olunur.

Azərbaycan Respublikasında qeydiyyatdan keçmiş Cəmiyyət mühasibat uçotunu yerli mühasibat uçotu qaydalarına uyğun olaraq aparır. Bu maliyyə hesabatları mövcud məcburi mühasibat və vergi uçotu qaydalarına əsasən hazırlanmış və MHBS-na uyğunlaşdırılması üçün tərtibatında düzəlişlər edilmişdir.

Əsas mühasibat uçotu qaydaları aşağıda açıqlanır.

Konsolidə edilmənin əsasları

Maliyyə Hesabatı sadəcə Cəmiyyətin maliyyə hesabatlarından ibarətdir. 31 dekabr 2023-cü il və 31 dekabr 2022-ci il tarixlərinə Cəmiyyətin heç bir törəmə müəssisəsi yoxdur.

4. Əhəmiyyətli uçot siyasətlərinin qısa məzmunu

Fasiləsizlik prinsipi

(başqa cür qeyd edilməyə qədər, Azərbaycan manatı ilə)

Bu maliyyə hesabatları Cəmiyyətin daimilik prinsipi əsasında fəaliyyət göstərməsini və yaxın gələcəkdə işini normal şərtlər altında davam etdirəcəyini nəzərdə tutur.

Biznes birləşmələri

Biznes birləşmələri alış vasitəsilə həyata keçirilir. Cəmiyyətin alış dəyəri aktivlərin, kapital alətlərinin və öhdəliklərin mübadilə gününə olan ədalətli dəyərində alışla bağlı digər xərclər əlavə olunmaqla hesablanır. Əldə olunmuş aktivlər, öhdəlik və şərti öhdəliklər azlıqların payının genişliyindən asılı olmayaraq alış gününə olan ədalətli dəyərle hesablanır.

Əlaqədar törəmə alətləri törəmə olmayan baş muqavilənin də daxil olduğu hibrid (mürəkkəb) alətin komponentidir, onun məzmunu mürəkkəb alətin bəzi pul vəsaitlərinin hərəkətinin mustəqil torəmə alətlə oxşar şəkildə fərqlənməsi ilə bağlıdır.

Asılı müəssisələrə investisiyalar

Cəmiyyətin asılı müəssisələrə investisiyaları iştirak payı metodu istifadə olunaraq hesablanır. Asılı müəssisələr elə müəssisələrdir ki, Cəmiyyət həmin müəssisədə əhəmiyyətli təsirə malikdir.

İştirak payı metoduna əsasən asılı müəssisəsinə qoyulmuş investisiya məbləği əvvəlcə ilkin dəyəri ilə tanınır və investisiya obyektinin alış tarixindən sonra əldə etdiyi mənfəət və ya zərərində investorun payını tanımaq üçün investisiyanın balans dəyəri artırılır və ya azaldılır. Asılı müəssisəsinə aid olan qudvil investisiyanın balans dəyərində daxil edilir. Lakin həmin qudvilin amortizasiya edilməsinə yol verilmir və bu səbəbdən həmin amortizasiya investorun asılı müəssisəsinin mənfəət və ya zərərlərindəki payının müəyyən olunmasında nəzərə alınmır. Investorun asılı müəssisəsinin kapitalında birbaşa olaraq tanınan dəyişikliklərdəki payı investor tərəfindən birbaşa olaraq kapitalda tanınmalı və tələb olunduğu kimi kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabatda açıqlanmalıdır. Investorun asılı müəssisəsinin zərərlərindəki payı həmin asılı müəssisədəki iştirak payına bərabər və ya ondan artıq olduqda, investor sonrakı zərərlərdəki payının tanınmasını dayandırır.

İştirak payından əldə olunan mənfəət Mənfəət və Zərər hesabatında əks etdirilir. Bu mənfəət, mənfəət vergisi çıxıldıqdan sonra səhmdarlar və azlıqların payı kimi bölüşdürülür.

Asılı müəssisənin maliyyə hesabatları payçı Cəmiyyətin hesabat tarixi ilə eyni vaxtda hazırlanır. Lazım olarsa, payçı Cəmiyyətin uçot siyasətinə uyğun düzəlişlər edilir.

Valyutaların yenidən hesablanması

Cəmiyyətin maliyyə hesabatları, Cəmiyyətin yerli valyutası olan Azərbaycan Respublikası Manatı (AZN) ilə göstərilmişdir. Cəmiyyət daxilindəki hər bir müəssisə öz yerli valyutasını müəyyən edir və hər bir müəssisənin hesabatında olan maddələr həmin valyuta ilə hesablanır. Xarici valyuta ilə aparılan əməliyyatlar əməliyyatların aparılma tarixinə valyuta məzənnəsinə uyğun olaraq yerli valyutada əks etdirilir. Xarici valyutada ifadə edilən monetar aktivlər və öhdəliklər balans tarixində spot məzənnəyə uyğun olaraq yerli valyutada yenidən hesablanır. Bu cür əməliyyatlardan yaranan məzənnə fərqləri müvəqqəti olaraq pul vəsaitlərinin və netto – investisiyaların hedcinqləşdirilməsi (aktivlər və öhdəliklərin dəyərinin dəyişməsindən yaranan itkilərdən sığortalamaq üçün həyata keçirilən əməliyyatlar) kapital hesabına aid edilmişdirsə, məzənnə fərqləri mənfəət və zərərlər haqqında hesabatda əks etdirilmir. Xarici valyutadakı məzənnə fərqlərindəki xərclərə aid olan kreditlər və vergi xərcləri ilkin əməliyyat tarixindəki məzənnəyə əsasən dəyişdirilir. Xarici valyutanın ədalətli dəyəri ilə hesablanan qeyri-monetar maddələr ədalətli dəyərin qəbul olunduğu günə olan məzənnəyə əsasən dəyişdirilir. Monetar maddələr üzrə mübadilə fərqləri mənfəət və ya zərərdə tanınır.

Gəlirin tanınması

(başqa cür qeyd edilməyə qədər, Azərbaycan manatı ilə)

Gəlir müəssisəyə gələcəkdə iqtisadi səmərənin daxil olması və onların etibarlı əsasda qiymətləndirilməsi ehtimalı olduqda tanınır. Gəlirin məbləği, alış-satış ilə bağlı hər hansı güzəşt məbləğləri və müəssisə tərəfindən edilmiş güzəştlər nəzərə alınmaqla, alınmış və ya alınacaq vəsaitlərin ədalətli dəyəri ilə ölçülür. Satışdan gəlir aşağıdakı qaydada tanınır:

(a) Malların satışı

Malların satışından gələn gəlir, mülkiyyət hüququ ilə bağlı mühüm risklərin və mülkiyyətlə bağlı mükafatların müəssisə tərəfindən alıcıya ötürülən zaman, adətən mallar alıcıya çatdırılanda tanınır.

(b) Xidmətlərin göstərilməsindən gəlirlər

Yükdaşıma və sərnişindaşıma xidmətlərinin göstərilməsindən gəlirlər o hesabat dövrünə aid edilir ki, bu xidmətlər göstərilmişdir və xidmət göstərilməsi üzrə konkret sövdələşmənin tələbləri başa çatdırılmışdır. Konkret sövdələşmənin tələblərinin başa çatdırılması dərəcəsi faktiki göstərilmiş xidmətlərin həcmnin sövdələşmə üzrə göstəriləcək xidmətlərin ümumi həcmindəki payı kimi qiymətləndirilir.

(c) Faiz gəlirləri

Faiz gəlirləri effektiv faiz dərəcəsi metodu istifadə edilməklə zaman tənəsüblüyü əsasında tanınır. Faiz gəlirləri mənfəət və zərərlər hesabatında lizinq faiz gəlirləri başlığı altında qeyd olunur.

(d) İcarə gəlirləri

Lizinq əməliyyatlarından icarə gəlirləri lizinqin müddətinə müvafiq olaraq düz xətləli metod tətbiq edilməklə tanınır

Vergilər

Cari mənfəət vergisi

Cari mənfəət vergisi, cari və ya əvvəlki dövrlər üzrə vergiyə cəlb edilən və ya zərər ilə əlaqədar vergi orqanlarına ödəniləcək və ya onlardan geri alınacaq (əvəzləşdiriləcək) məbləği təşkil edir.

Vergi dərəcəsi və vergi qanunları, göstərilmiş və ya mühasibat balansı ilə sabit göstərilən məbləğləri hesablamaq üçün istifadə olunur.

Hesabat dövrləri ərzində Cəmiyyət kənd təsərrüfatı məhsulları istehsalı və satışı ilə məşğul olduğuna görə gəlirləri mənfəət vergisinə cəlb edilməmişdir və mənfəət vergisi ödəməmişdir.

Təxirə salınmış mənfəət vergisi

Təxirə salınmış mənfəət vergisi öhdəliklər metodu istifadə edilməklə, aktivlərin və öhdəliklərin vergitutma bazası ilə onların maliyyə hesabatlarında əks etdirilmiş balans dəyəri arasında meydana çıxan bütün zaman fərqləri üzrə müəyyən edilir.

Təxirə salınmış vergi öhdəlikləri vergiyə cəlbolunan bütün zaman fərqləri əsasında tanınır. Yalnız:

- Təxirə salınmış vergi öhdəlikləri qudvilin, aktivin və ya öhdəliyin biznes birləşməsi əməliyyatından başqa ilkin tanınma zamanı əmələ gəlir. Qeyd olunan əməliyyat nə uqot nə də vergiyə cəlb olunan mənfəətə heç bir təsir etmir; və
- Aşağıdakı hər iki şərtə cavab verən hissəsi istisna olmaqla, müəssisə, törəmə və asılı müəssisələrinə, filiallara və birgə müəssisələrdə iştirak paylarına investisiyalar ilə əlaqədar bütün vergi tutulan müvəqqəti fərqlər üzrə təxirə salınmış vergi öhdəliyini tanımalıdır:
 - 1) əsas müəssisə, investor və ya sahibkar müvəqqəti fərqin bərpa olunmasının vaxt üzrə paylanmasını idarə edə bilər; və
 - 2) müvəqqəti fərqin yaxın gələcəkdə bərpa olunmayacağı ehtimalı var.

Aktivin tanınması müəssisəyə gələcək dövrlərdə daxil olacaq iqtisadi səmərələr şəklində həmin aktivin balans dəyərinin bərpa olunmasını nəzərdə tutur. Aktivin balans dəyəri onun vergi bazasından artıq olduğu

(başqa cür qeyd edilməyə qədər, Azərbaycan manatı ilə)

zaman, vergi tutulan iqtisadi səmərələrin məbləği vergi məqsədləri üçün çıxılmasına yol verilən məbləğdən artıq olacaq. Bu fərq vergi tutulan müvəqqəti fərqdır, yaranan mənfəət vergisini gələcək dövrlərdə ödəmək öhdəliyi isə təxirə salınmış vergi öhdəliyidir. Aktivin balans dəyəri bərpa olunduqca, vergi tutulan müvəqqəti fərq bərpa olunacaq və müəssisə vergi tutulan mənfəət əldə edəcəkdir. Bu, iqtisadi səmərələrin müəssisədən vergi ödənişləri şəklində xaric olacağı ehtimalını yaradır. Yalnız:

- vergi tutulan müvəqqəti fərqlər üzrə təxirə salınmış vergi aktiv, aktiv və ya öhdəliyin biznes birləşməsi əməliyyatından başqa ilkin tanınma zamanı əmələ gəlir. Qeyd olunan əməliyyat nə uçot nə də vergiyə cəlb olunan mənfəətə heç bir təsir etmir; və
- vergi tutulan müvəqqəti fərqlər üzrə təxirə salınmış vergi aktivinin istifadəsi, müəssisə, törəmə və asılı müəssisələrinə, filiallara və birgə müəssisələrdə iştirak paylarına investisiyalar yatırılan zaman, mövcud olan vergi tutulan müvəqqəti fərqlərin bərpa olunmasından yaranan mənfəətdən artıq olan gələcək vergi tutulan mənfəətdən asılı olduqda mümkündür.

Təxirə salınmış vergi aktivinin balans dəyəri hər balans hesabatı tarixində yoxlanılmalıdır. Müəssisə balans dəyərini, bu təxirə salınmış vergi aktivinin tam məbləği və ya onun bir hissəsindən səmərə əldə etməyə yol verən kifayət qədər vergi tutulan mənfəətin əldə olunacağı ehtimalının artıq olmadığı dərəcədə azaltmalıdır. Hər hansı belə azalma kifayət qədər vergi tutulan mənfəətin əldə olunacağı ehtimalının yarandığı dərəcədə bərpa olunmalıdır.

Təxirə salınmış vergi aktivləri və öhdəlikləri, balans hesabatı tarixinə qədər qüvvədə olan və ya mahiyyət etibarilə qüvvədə olan vergi dərəcələri (və vergi qanunvericiliyi) əsasında aktivin realizasiya olunduğu və ya öhdəliyin yerinə yetirildiyi dövrə tətbiq ediləcəyi gözlənilən vergi dərəcələri ilə qiymətləndirilməlidir.

Satış vergisi

Gəlirlər, xərclər və aktivlər hesabatda satış vergisi çıxılmaqla göstərilir. Vergi orqanlarına ödəniləcək və ya onlardan geri alınacaq (əvəzləşdiriləcək) satış vergisi xalis məbləğlə hesabat balansında göstərilir.

Maliyyə aktivləri

İlkin tanınma

Maliyyə aktivləri, ədalətli dəyərlə mənfəət və zərər, kreditlər və debitor borcları, ödəniş müddətinə qədər saxlanılan investisiyalar, satış üçün mövcud olan maliyyə aktivləri və törəmə aktivləri növlərinə bölünür. Cəmiyyət ona məxsus maliyyə aktivlərinin ilkin tanınma zamanı hansı növə aid olduğunu özü təyin edir.

Maliyyə aktivləri ilkin olaraq ədalətli dəyər və alışla bağlı digər xərcləri üzərinə gəlməklə tanınır.

Cəmiyyətə məxsus maliyyə aktivləri deyərək pul və qısamüddətli depozitlər, ticari və digər debitor borcları, kreditlər və debitor borcları, katirovka olunan və olunmayan maliyyə alətləri başa düşülür.

Maliyyə aktivlərinin növbəti ölçülməsi

Maliyyə aktivlərinin növbəti ölçülməsi aşağıdakı kimi təsnifləşdirilir:

Mənfəət və ya zərər vasitəsilə ədalətli dəyər əks olunan maliyyə aktivləri

Müddəti təyin olunmuş maliyyə aktivinə münasibətdə, mənfəət və ya zərərlər effektiv faiz dərəcəsi metodundan istifadə olunaraq ödəmə müddəti başa çatana qədər saxlanılmış investisiyanın qalan ömründə mənfəət və ya zərərlə silinməlidir. Satış üçün mövcud olan maliyyə alətləri dedikdə Cəmiyyət tərəfindən yaxın gələcəkdə satılmaq məqsədilə alınmış maliyyə aktivləri nəzərdə tutulur. Bu kateqoriyaya hedcinq zamanı uçot tələblərinə cavab verməyən törəmə alətləri aiddir. Törəmələr, əlaqəli törəmələr də daxil olmaqla effektiv hedcinq alətləri olana qədər satış üçün mövcud olan maliyyə aktivləri kimi təsnifləşdirilir. Ədalətli dəyər əks vermiş dəyişikliyin nəticəsi ilkin tanınma zamanı müəssisə tərəfindən mənfəət və zərər haqqında hesabatda tanınaraq, ədalətli dəyərlə müəyyən edilən maliyyə aktiv balansda, maliyyə aktivinə aid mənfəət və ya zərər isə mənfəət və zərər hesabatında öz əksini tapır.

Cəmiyyət mənfəət və ya zərər vasitəsilə ədalətli dəyər əks olunan maliyyə aktivini göstərməmişdir.

(başqa cür qeyd edilməyə qədər, Azərbaycan manatı ilə)

Əlaqədar törəmə alətin iqtisadi əlamətləri və riskləri baş müqavilənin iqtisadi əlamətləri və risklərinə sıx sürətdə aid edilmirsə, əlaqədar törəmə alət baş müqavilədən ayrılmalı, ədalətli dəyərdə qeydə alınmalı və bu Standart əsasında törəmə alət kimi uçota alınmalıdır. Bu əlaqədar törəmə alətləri mənfəət və zərər hesabatında göstərilən ədalətli dəyərin dəyişməsindən yaranan gəlir və zərərlə birlikdə ədalətli dəyərdə hesablanır. Yenidən qiymətləndirmə ancaq müqavilənin şərtlərində dəyişiklik olarsa baş verir.

Kreditlər və debitor borcları

Kreditlər və debitor borcları fəal bazarda kotirovka olunmayan, təsbit edilmiş və ya müəyyən edilə bilən ödənişli qeyri-törəmə maliyyə aktivləridir. Belə maliyyə aktivləri effektiv faiz dərəcəsi metodu tətbiq olunaraq amortizasiya olunmuş dəyərlə qiymətləndirilir. Kreditlər və debitor borclarının tanınması dayandırılarsa və dəyərdən düşərsə əldə olunan mənfəət və zərər, mənfəət və zərər hesabatında əks olunur.

Maliyyə öhdəlikləri

İlkin tanınma

Maliyyə öhdəlikləri, ədalətli dəyərlə mənfəət və zərər, kreditlər və borclar və effektiv hedcinqdə hedcinq alətləri kimi göstərilən törəmə öhdəlikləri növlərinə bölünür. Cəmiyyət ona məxsus maliyyə öhdəliklərinin ilkin tanınma zamanı hansı növə aid olduğunu özü təyin edir.

Maliyyə öhdəlikləri ilkin olaraq ədalətli dəyərlə, kredit və borclar isə onların əldə olunması ilə bağlı xərclərlə tanınır.

Cəmiyyətə məxsus maliyyə öhdəlikləri deyərkən ticari və digər kreditor borcları, bank overdraftları, kreditlər və kreditor borcları, maliyyə təminatı müqavilələri və törəmə maliyyə alətləri başa düşülür.

Maliyyə öhdəliklərinin növbəti ölçülməsi

Maliyyə öhdəliklərinin növbəti ölçülməsi aşağıdakı kimi təsnifləşdirilir:

Mənfəət və ya zərər vasitəsilə ədalətli dəyərdə əks olunan maliyyə öhdəlikləri

Müddəti təyin olunmuş maliyyə öhdəlikləri münasibətdə, mənfəət və ya zərərlər effektiv faiz dərəcəsi metodundan istifadə olunaraq ödəmə müddəti başa çatana qədər saxlanılmış investisiyanın qalan ömründə mənfəət və ya zərəre silinməlidir. Satış üçün mövcud olan maliyyə öhdəlikləri dedikdə Cəmiyyət tərəfindən yaxın gələcəkdə satılmaq məqsədilə alınmış maliyyə aktivləri nəzərdə tutulur.

Bu kateqoriyaya hedcinq zamanı uçot tələblərinə cavab verməyən törəmə alətləri aiddir.

Satış üçün nəzərdə tutulmuş öhdəliklərdə gəlirlər və zərərlər mənfəət və zərər hesabatında göstərilir.

Cəmiyyət mənfəət və ya zərər vasitəsilə ədalətli dəyərdə heç bir maliyyə öhdəliyi göstərməmişdir.

Kreditlər və borclar

İlkin tanınmadan sonra, effektiv faiz dərəcəsi metodu tətbiq olunaraq faiz gəliri gətirən öhdəliklər amortizasiya edilmiş dəyərlə hesablanır.

Mənfəət və ya zərər amortizasiya prosesi zamanı və ya öhdəliyin tanınması dayandırılan zaman mənfəət və zərər hesabatında tanınır.

Maliyyə zəmanətli müqavilələr

Cəmiyyət tərəfindən buraxılan maliyyə zəmanətli müqavilələr, debitor tərəfindən müqavilə şərtlərinə əməl etməyərək vaxtında ödəniş etməzsə səhm sahibinə dəyən ziyanın ödənişini nəzərdə tutan müqavilələrdir. Maliyyə zəmanətli müqavilələr ilkin olaraq ədalətli dəyərdə öhdəlik kimi və müqavilənin bağlanmasına çəkilən xərclər daxil olmaqla qəbul edilir.

(başqa cür qeyd edilməyənə qədər, Azərbaycan manatı ilə)

Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri

Fəal bazarda alınıb-satılan maliyyə aləti üçün ədalətli dəyərin təyin edilməsində məqsəd, müəssisənin birbaşa daxil ola bildiyi daha səmərəli fəal bazarda, bu maliyyə aləti üçün balans tarixində əməliyyatın baş verə bildiyi qiymətə gəlib çatmaqdır. Əgər maliyyə aləti ilə bağlı bazar fəal deyilsə, onda müəssisə qiymətləndirmə metodundan istifadə edərək ədalətli dəyəri müəyyən edir. Qiymətləndirmə metodları sonuncu bazar əməliyyatlarının hayata keçirilməsi üzrə müstəqil, yaxşı məlumatlandırılmış və maraqlı olan tərəflər arasında razılaşmanı əhatə edir, əgər mümkündürsə, əslində eyni olan başqa bir alətin cari ədalətli dəyərinə istinad edir, pul vəsaitlərinin hərəkətinin təhlilini və opsiyon qiymətləndirmə modellərini diskontlaşdırır.

Ədalətli dəyər qiymətləndirmə tarixində bazar iştirakçıları arasında könüllü şəkildə əməliyyat həyata keçirilərkən aktiv satmaq üçün alınacaq və öhdəliyi ötürərkən ödəniləcək dəyərdir. Ədalətli dəyər ən yaxşı olaraq fəal bazarda alınıb satıla bilən qiymət ilə təsdiqlənir. Fəal bazar qiymətlər haqqında davamlı olaraq məlumat əldə etmək üçün aktiv və öhdəliklər üzrə əməliyyatların kifayət qədər tez müddətdə və həcmdə həyata keçirildiyi bazardır.

Fəal bazarda alınıb satılan maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri ayrı-ayrı aktiv və ya öhdəliklərin bazar qiymətinin müəssisənin istifadəsində olan aktiv və ya öhdəliklərə və maliyyə alətlərinin sayına hasili nəticəsində alınan məbləğ kimi ölçülür. Bu hal hətta bazarın normal gündəlik ticarət dövriyyəsi müəssisənin istifadəsində olan aktiv və öhdəliklərin qarşılınması üçün kifayət qədər olmadıqda və bir əməliyyat üzrə mövqelərin satılması üçün sifarişlərin yerləşdirilməsi bazar qiymətinə təsir etdikdə baş verir.

Fəal bazarda alınıb-satılmayan digər maliyyə aktivləri və öhdəlikləri üzrə portfel mövcud bazar şəraitində qiymətləndirmə tarixinə bazar iştirakçıları arasında könüllü şəkildə əməliyyat həyata keçirilərkən müəyyən riskin qəbul edilməsi üçün xalis uzun müvqenin (yəni, aktivin) satılması və ya müəyyən riskin qəbul edilməsi üçün xalis qısa müvqenin (yəni, öhdəliyin) ötürülməsi məqsədilə əldə edilə biləcək qiymət əsasında maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəlikləri qrupunun ədalətli dəyərində qiymətləndirilir. Bu, dövrü olaraq ədalətli dəyərdə qeydə alınan aktivlərə o şərtlə tətbiq edilir ki, Cəmiyyət (a) müəssisənin risklərin idarə edilməsi və ya investisiya strategiyasına uyğun olaraq məruz qaldığı müəyyən bazar riski (və ya risklərinə) və ya müəyyən kontragentin kredit riskinə əsasən maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəlikləri qrupunu idarə edir; (b) həmin prinsipə əsasən maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəlikləri qrupu haqqında məlumatı müəssisənin baş rəhbərliyinə təqdim edir; və (c) bazar riskləri, o cümlədən müəssisənin maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəlikləri ilə əlaqədar məruz qaldığı müəyyən bazar riskinin (və ya risklərinin) müddəti əsasən eyni olur. Əməliyyatın qiyməti haqqında bazar məlumatı olmayan maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərini müəyyən etmək üçün pul axınlarının diskontlaşdırılması modelindən, həmçinin bazar şərtləri ilə həyata keçirilən analoji əməliyyatlar haqqında məlumatlara və ya investisiya olunan müəssisələrin cari dəyərinə əsaslanan modellərdən istifadə edilir. Ədalətli dəyərin qiymətləndirilməsi nəticələri aşağıda göstəriləndiyi kimi ədalətli dəyər iyerarxiyasının səviyyələrinə görə təhlil edilir.

- (i) 1-ci Səviyyəyə oxşar aktivlər və ya öhdəliklər üçün aktiv bazarlarda kotirovka olunan (düzəliş edilməyən) qiymətlər ilə qiymətləndirmələr aiddir,
- (ii) 2-ci Səviyyəyə aktiv və ya öhdəlik üçün birbaşa (yəni, qiymətlər) və ya dolayısı ilə (yəni, qiymətlər əsasında hesablananlar) müşahidə edilə bilən əhəmiyyətli ilkin məlumatların istifadə edildiyi qiymətləndirmə üsulları ilə qiymətləndirmələr aiddir
- (iii) 3-cü Səviyyəyə aid olan qiymətləndirmələr yalnız müşahidə oluna bilən bazar məlumatlarına əsaslanmır (yəni, qiymətləndirmə üçün əhəmiyyətli həcmdə müşahidə oluna bilməyən ilkin məlumatlar tələb edilir). Ədalətli dəyər iyerarxiyasının səviyyələri arasında köçürmələr hesabat dövrünün sonunda baş vermiş hesab edilir.

(başqa cür qeyd edilməyənə qədər, Azərbaycan manatı ilə)

Əməliyyat xərcləri əlavə xərcləri əks etdirir və birbaşa olaraq maliyyə alətinin alışı, buraxılması və ya satışı ilə əlaqəlidir. Əlavə xərc əməliyyat həyata keçirilmədiyi təqdirdə yaranmayan xərclərdir. Əməliyyat xərclərinə agentlərə (satış üzrə agentlər kimi fəaliyyət göstərən işçilər daxil olmaqla), məsləhətçilərə, brokerlərə və dilerlərə ödənilmiş haqq və komissiyalar, tənzimləyici orqanlar və fond birjalarına ödəmələr, eləcə də mülkiyyət hüququnun köçürülməsi üzrə vergilər və rüsumlar daxildir. Əməliyyat xərclərinə borc öhdəlikləri üzrə mükafat və ya diskontlar, maliyyələşdirmə xərcləri, daxili inzibati və ya saxlama xərcləri daxil edilmir.

Amortizasiya olunmuş dəyər (AD) əsas məbləğ üzrə ödənişlərin çıxılmasından və hesablanmış faizlərin əlavə edilməsindən, maliyyə aktivləri üçün isə gözlənilən kredit zərərləri üzrə ehtiyatın çıxılmasından sonra maliyyə alətinin ilkin tanınma zamanı qeydə alınan dəyəridir.

Hesablanmış faizlərə ilkin uçot zamanı təxirə salınmış əməliyyat xərclərinin və effektiv faiz metodundan istifadə etməklə ödəniş məbləği üzrə hər-hansı mükafat və ya diskontun amortizasiyası daxildir. Hesablanmış faiz gəlirləri və faiz xərcləri, o cümlədən hesablanmış kupon gəlirləri və amortizasiya edilmiş diskont və ya mükafat (verilmə zamanı təxirə salınmış komissiyalar daxil olmaqla, əgər varsa) ayrıca göstərilir və maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatın müvafiq maddələrinin balans dəyərində daxil edilir.

Effektiv faiz metodu maliyyə alətinin balans dəyəri üzrə sabit faiz dərəcəsinin (effektiv faiz dərəcəsi) təmin edilməsi üçün faiz gəlirləri və ya xərclərinin müvafiq dövr ərzində uçota alınması metodudur. Effektiv faiz dərəcəsi gələcək pul ödənişləri və ya daxilolmalarını (kreditlər üzrə gələcək zərərlər istisna olmaqla) maliyyə alətinin fəaliyyət müddəti və ya daha qısa müddət ərzində maliyyə alətinin ümumi balans dəyərində diskontlaşdırılan dərəcədir.

Maliyyə alətlərinin ilkin tanınması

MHBS-na əsasən “yalnız əsas məbləğin və faizin ödənilməsi” (YƏMFÖ) meyarının uyğun gəlməyən bütün borc maliyyə aktivləri ilkin tanınma zamanı mənfəət və ya zərərdə ədalətli dəyərle ölçülən aktivlər (MZƏD) kimi təsnifləşdirilir. Bu meyara uyğun olaraq, “ əsas kreditləşmə sazişi”nə uyğun olmayan borc alətləri, məsələn, əlaqədar konvertasiya opsiyonları və ya “reqress hüququ olmayan” kreditlər kimi alətlər MZƏD ilə ölçülür. YƏMFÖ meyarına cavab verən borc maliyyə aktivləri üçün, ilkin tanınmada təsnifat bu alətlərin idarə olunduğu biznes modelinə əsasən müəyyən edilir.

MZƏD kateqoriyasında ölçülən maliyyə alətləri ilkin olaraq ədalətli dəyərle tanınır. Bütün digər maliyyə alətləri əməliyyat xərcləri də daxil olmaqla, ilkin olaraq ədalətli dəyərle tanınır. İlkin tanınma zamanı ədalətli dəyər ən yaxşı olaraq əməliyyat qiyməti ilə təsdiqlənir. İlkin tanınma zamanı gəlir və ya zərər yalnız ədalətli dəyər ilə əməliyyat qiyməti arasında fərq olduqda qeydə alınır. Əməliyyat qiyməti eyni maliyyə aləti ilə aparılan digər müşahidə oluna bilən cari bazar əməliyyatları və ya əsas məlumat kimi yalnız müşahidə edilə bilən bazarların məlumatlarını istifadə edən qiymətləndirmə modeli ilə təsdiqlənir. İlkin tanınmadan sonra amortizasiya olunmuş dəyərle qiymətləndirilən maliyyə aktivləri və ədalətli dəyərin dəyişməsi sair məcmu gəlirə aid edilən (“DÜĞƏD”) borc alətlərinə investisiyalar üzrə gözlənilən kredit zərərləri üçün ehtiyat tanınır və bu da aktivin ilkin tanınmasından dərhal sonra zərərin tanınması ilə nəticələnir.

Qanunvericilik və ya ümumi qəbul edilmiş bazar qaydaları ilə müəyyən edilmiş vaxt çərçivəsində təchiz olunması nəzərdə tutulan maliyyə aktivlərinin bütün digər alış və satışları (“standart şərtlər” əsasında alış və

satışlar), Cəmiyyətin maliyyə aktivini almaq və ya satmaq öhdəliyini qəbul etdiyi əməliyyat tarixində qeydə alınır. Alış üzrə bütün digər əməliyyatlar Cəmiyyətin həmin maliyyə aləti üzrə müqavilə tərəfi olduğu halda tanınır.

Maliyyə aktivlərinin təsnifləşdirilməsi və sonrakı dövrdə qiymətləndirilməsi: qiymətləndirmə kateqoriyaları

Cəmiyyət maliyyə aktivlərini amortizasiya olunmuş dəyərlə təsnifləşdirir və ölçür. Borc maliyyə aktivlərinin təsnifləşdirilməsi və sonrakı dövrdə ölçülməsi: (i) müvafiq aktivlər portfelinin idarə olunması üçün Cəmiyyətin biznes modelindən və (ii) aktiv üzrə pul axınlarının xüsusiyyətindən asılıdır.

Maliyyə aktivlərinin təsnifləşdirilməsi və sonrakı dövrdə qiymətləndirilməsi: biznes model

Biznes model Cəmiyyətin nağd pul axınları əldə etməsi məqsədilə portfelin idarə edilməsi üçün istifadə etdiyi metodu əks etdirir və Cəmiyyətin məqsədinin: (i) aktivlərdən yalnız müqavilə üzrə nağd pul axınlarının əldə edilməsi ("müqavilə üzrə nağd pul axınlarının əldə edilməsi üçün aktivin saxlanması") və ya (ii) müqavilədə nəzərdə tutulan və aktivlərin satışından yaranan nağd pul axınlarının əldə edilməsi ("müqavilə üzrə nağd pul axınlarının əldə edilməsi və maliyyə aktivlərinin satılması üçün aktivlərin saxlanması") olub-olmadığını müəyyən edir. (i) və (ii) bəndlər tətbiq edilmədikdə, maliyyə aktivləri "digər" biznes modellərə aid edilir və MZƏD kateqoriyasında ölçülür. Biznes model qiymətləndirmə tarixində mövcud olan portfel üzrə müəyyən edilmiş məqsədlərə nail olmaq üçün Cəmiyyətin həyata keçirməyi planlaşdırdığı fəaliyyətə dair bütün müvafiq sübutlar əsasında aktivlər qrupu (portfel səviyyəsində) üçün müəyyən edilir.

Biznes modelin müəyyən edilməsi zamanı Cəmiyyətin nəzərə aldığı amillərə portfelin məqsədi və tərkibi, müvafiq aktivlər üzrə pul axınlarının əldə edilməsi ilə bağlı keçmiş təcrübə, risklərin qiymətləndirilməsi və idarə edilməsi üzrə yanaşmalar və aktivlər üzrə gəlirliliyin qiymətləndirilməsi üsulları daxildir.

Maliyyə aktivlərinin təsnifləşdirilməsi və sonrakı dövrdə qiymətləndirilməsi: pul axınlarının xüsusiyyətləri

Biznes model müqavilə üzrə pul axınlarının əldə edilməsi və ya müqavilə üzrə pul axınlarının əldə edilməsini və maliyyə aktivlərinin satılması üçün saxlanılmasını nəzərdə tutduqda, Cəmiyyət pul axınlarının yalnız əsas borc və faiz ödənişlərindən ibarət olub-olmadığını qiymətləndirir (YƏBFÖ təhlili). Müqavilə şərtləri əsas kredit sazişinin şərtlərinə uyğun olmayan riskə və ya dəyişkənliyə məruz qalmanı nəzərdə tutduqda, müvafiq maliyyə aktivləri MZƏD kateqoriyasında təsnifləşdirilir və qiymətləndirilir. YƏMFÖ təhlili aktivin ilkin tanınması zamanı həyata keçirilir və sonradan yenidən qiymətləndirilmir.

Təsnifləşdirmə prosesinin ikinci addımı olaraq Cəmiyyət maliyyə aktivinin YƏMFÖ testinə uyğun olub-olmadığını müəyyən etmək üçün müqavilə şərtlərini qiymətləndirir.

YƏMFÖ testinin məqsədləri üçün "Əsas məbləğ" maliyyə aktivinin ilkin tanınma tarixindəki ədalətli dəyəridir və maliyyə aktivinin istifadə müddəti üzrə (məsələn, əsas məbləğ qaytarılanda və ya əlavə/endirim amortizasiya ediləndə) dəyişə bilər.

Kredit müqaviləsi daxilində faizin ən əhəmiyyətli elementləri adətən pulun zaman dəyərində görə kompensasiya və kredit riskidir. YƏMFÖ qiymətləndirməsini həyata keçirmək üçün Cəmiyyət mühakimələr yürüdür və maliyyə aktivinin ifadə edildiyi valyuta və faiz dərəcəsinin müəyyən edildiyi müddət kimi müvafiq amilləri nəzərə alır.

Əksinə, əsas kredit müqaviləsi ilə əlaqəsi olmayan müqavilə pul vəsaitlərinin hərəkətində minimal səviyyədə daha iri olan risklərə və ya dəyişkənliyə səbəb olan müqavilə şərtləri yalnız əsas məbləğin və

faizin ödənişi olan müqavilə pul vəsaitlərinin hərəkətini yaratmır. Belə hallarda maliyyə aktivləri MZƏD ilə ölçülməlidir.

Maliyyə aktivlərinin yenidən təsnifləşdirilməsi

Maliyyə aktivlərinin idarə edilməsi üzrə biznes model tam dəyişdirildikdə, bütün maliyyə alətləri yenidən təsnifləşdirilir. Aktivlərin yenidən təsnifləşdirilməsi perspektiv qaydada – biznes modeldəki dəyişiklikdən sonrakı ilk hesabat dövrünün əvvəlindən tətbiq edilir. Cəmiyyət cari və müqayisəli dövr ərzində öz biznes modelini dəyişdirməmiş və maliyyə aktivlərini yenidən təsnifləşdirməmişdir.

Maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsi: gözlənilən kredit zərərləri üzrə ehtiyat

Cəmiyyət amortizasiya olunmuş dəyərde ölçülən borc alətləri üzrə gözlənilən kredit zərərlərini (GKZ) proqnozlar əsasında qiymətləndirir. Cəmiyyət hər bir hesabat tarixində gözlənilən kredit zərərlərini qiymətləndirir və kreditlərin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyatı tanıyır. Gözlənilən kredit zərərlərinin qiymətləndirilməsi aşağıdakıları özündə əks etdirir: (i) bir sıra mümkün nəticələrin qiymətləndirilməsi yolu ilə müəyyən edilmiş obyektiv və ehtimal ilə ölçülmüş məbləğ, (ii) pulun zaman dəyəri və (iii) hesabat tarixində keçmiş hadisələr, cari şərtlər və proqnozlaşdırılan gələcək iqtisadi vəziyyət haqqında artıq xərc çəkmədən və ya çalışmadan əldə edilə bilən əsaslandırılmış və təsdiqlənmiş məlumat Amortizasiya olunmuş dəyərde ölçülən borc alətləri gözlənilən kredit zərərləri üzrə ehtiyat çıxılmaqla, maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda göstərilir.

Cəmiyyət maliyyə aktivlərinin ilkin tanınmasından etibarən kredit keyfiyyətindəki dəyişikliklərə əsaslanaraq üç mərhələli dəyərsizləşmə modeli tətbiq edir. İlkin tanınma zamanı dəyərsizləşməmiş maliyyə aləti 1-ci mərhələyə təsnifləşdirilir. 1-ci mərhələdə maliyyə aktivləri üzrə gözlənilən kredit zərərləri növbəti 12 ay ərzində və ya müqavilədə nəzərdə tutulan ödəniş tarixinə qədər (12 ay bitənə qədər) baş verə bilən defolt hadisələri nəticəsində yaranmış bütöv müddət üçün gözlənilən kredit zərərləri ("12 aylıq gözlənilən kredit zərəri") məbləğində qiymətləndirilir. Cəmiyyət ilkin tanınma vaxtından etibarən kredit riskində əhəmiyyətli dərəcədə artımın ("KRƏA") baş verdiyini müəyyən edərsə, aktiv 2-ci mərhələyə köçürülür və həmin aktiv üzrə gözlənilən kredit zərərləri bütöv müddət üçün gözlənilən kredit zərərləri əsasında, yəni müqavilədə göstərilən ödəmə tarixinə qədər, lakin gözlənilən hər hansı qabaqcadan ödənişləri nəzərə almaqla ("bütöv müddət üçün gözlənilən kredit zərərləri") qiymətləndirilir. KRƏA baş verdiyi zaman Şirkətin necə müəyyən etdiyinə təsviri 26-cı Qeyddə göstərilmişdir.

Müştərilərə verilmiş borc və avanslar

Müəssisə müştərilərə verilmiş borc və avans məbləğlərini birinci növbədə eyni dərəcədə əhəmiyyətli olan maliyyə aktivləri üçün ayrı-ayrılıqda və eyni dərəcədə əhəmiyyətli olmayan maliyyə aktivləri üçün ayrı-ayrılıqda və ya kollektiv şəkildə dəyərdən düşmə ilə bağlı obyektiv sübutun olub-olmamağını müəyyən edir. Əgər müəssisə müəyyən edərsə ki, fərdi olaraq qiymətləndirilmiş maliyyə aktivinin dəyərdən düşməsi haqqında heç bir obyektiv sübut yoxdur, əhəmiyyətli olub-olmamağından asılı olmayaraq o, həmin aktiv eyni kredit (borc) riski xüsusiyyətləri ilə maliyyə aktivləri Cəmiyyətə daxil edir və onların ümumi şəkildə dəyərdən düşməsinə təyin edir. Dəyərdən düşmədən dəyən zərərləri tanınan və ya tanınmaqda davam edən dəyərdən düşmə üçün fərdi şəkildə müəyyən olunan aktivlər ümumi qiymətləndirmənin tərkibinə daxil edilmir.

Əgər qiyməti təyin edilməmiş kapital alətləri (ədalətli dəyəri düzgün qiymətləndirilə bilmədiyindən bu dəyərde qiymətləndirilməyən) və ya törəmə aktivləri (kapital aləti ilə əlaqəli və bu cür qiyməti müəyyən olunmamış kapital alətinin təqdim edilməsi ilə uçota salınan nizama salınmalıdır) ilə bağlı dəyərdən

(başqa cür qeyd edilməyənə qədər, Azərbaycan manatı ilə)

düşmədən dəyən zərərinin baş verməsi barədə obyektiv sübut varsa, oxşar bir maliyyə aktivini üçün cari bazar faizi gəlirliliyində diskontlaşdırılmış gözlənilən gələcək pul vəsaitinin hazırkı dəyəri arasındakı fərq kimi qiymətləndirilir.

Müəssisə balans dəyərini qiymətləndirilən gələcək nəgd pul axımlarının cari dəyərinin maliyyə alətinin ilkin effektiv faiz dərəcəsinə hesablanması ilə yenidən kalkulyasiya edir. Əgər ssuda, debitor borcu və ya müddəti bitənə qədər saxlanılan investisiya dəyişən faiz dərəcəsinə malikdirsə, hər hansı korlanmadan zərəri hesablamaq üçün uçot dərəcəsi müqavilə əsasında təyin olunmuş cari effektiv faiz dərəcəsidir.

Maliyyə aktivlərinin tanınmasının dayandırılması

Maliyyə aktivləri

Maliyyə aktivlərinin (maliyyə aktivinin bir hissəsi və ya oxşar maliyyə aktivləri Cəmiyyətinin bir hissəsi) tanınması yalnız və yalnız aşağıdakı hallarda dayandırılacaqdır:

- maliyyə aktivlərindən pul vəsaitlərinin hərəkətləri ilə bağlı müqavilə üzrə hüquqlar qüvvədən düşəndə; və
- Müəssisə maliyyə aktivlərinin pul vəsaitlərinin hərəkətlərini qəbul etmək üçün müqavilə üzrə hüquqları saxlayır, pul vəsaitlərini bir və ya bir neçə alıcıya ödəmək üzrə müqavilə öhdəliyini nəzərdə tutur; ya (a) Müəssisə maliyyə aktivinin mülkiyyət hüququ ilə bağlı əsas etibarilə bütün riskləri və mükafatlarını köçürür, ya da (b) müəssisə maliyyə aktivinin mülkiyyət hüququ ilə bağlı əsas etibarilə bütün riskləri və ya mükafatlarını nə köçürür, nə də saxlayır.

Müəssisə köçürülmüş aktivə mülkiyyət hüququnun əsas etibarilə bütün riskləri və mükafatlarını nə köçürdüysə, nə də saxladığı, habelə köçürülmüş aktivə nəzarəti saxladığı təqdirdə, müəssisə köçürülmüş aktivini onun davamlı iştirak dərəcədə tanımağa davam edir.

Müəssisənin davamlı iştirakı köçürülmüş aktivin zəmanət verilmə formasını alanda, müəssisənin davamlı iştirak həcmi aktivin məbləğinin aşağı və müəssisədən ödənilməsi (zəmanət məbləği) tələb edilə bilən qəbul edilmiş kompensasiyaların maksimum məbləğidir.

Müəssisənin davamlı iştirakı köçürülmüş aktivdə yazılı və ya satın alınmış opsiya (və ya hər ikisi) formasını alan zaman, müəssisənin davamlı iştirak həcmi müəssisənin yenidən ala bildiyi köçürülmüş aktivin məbləğidir. Buna baxmayaraq, ədalətli dəyerdə ölçülən aktivdə yazılı alıcı ("put") opsiya olan halda, müəssisənin davamlı iştirak həcmi köçürülmüş aktivin ədalətli dəyərindən aşağı və opsiyanın icra edilməsi qiyməti ilə məhdudlaşdırılır.

Maliyyə öhdəlikləri

Müəssisə öz balansından maliyyə öhdəliyini ya müqavilədə müəyyən olunmuş öhdəlik yerinə yetirilməmiş, ya ləğv olunmuş və ya da müddəti bitmiş olsa kənarlaşdırıla bilər.

Başlıca olaraq müxtəlif şərtlərlə borc alətlərini mövcud borc alan və borc verən arasındakı mübadilə ilkin maliyyə öhdəliyinin dayandırılması və yeni maliyyə öhdəliyinin tanınması üçün uçota alınacaqdır. Eynilə, mövcud maliyyə öhdəliyinin və ya onun bir hissəsinin şərtlərinin əsaslı dəyişdirilməsi ilkin maliyyə öhdəliyinin dayandırılması və yeni maliyyə öhdəliyinin tanınması üçün uçota alınacaqdır. Dayandırılmış və ya digər bir tərəfə köçürülmüş maliyyə öhdəliyinin balans dəyəri ilə köçürülmüş hər hansı bir nağdsız aktivlər və ya götürülmüş öhdəliklər də daxil olmaqla ödənilmiş kompensasiya arasındakı fərq mənfəət və ya zərərdə tanınacaqdır.

Şərti aktiv və öhdəliklər

Şərti öhdəliklər maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda tanınmur, lakin onların yerinə yetirilməsi ilə bağlı xərclərin yaranmasına ehtimallar reallıqdan uzaq olmayana qədər belə öhdəliklər açıqlanmalıdır.

Şərti aktivlər maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda tanınmır, lakin onlarla bağlı iqtisadi səmərənin əldə olunacağı ehtimal edildikdə açıqlanmalıdır.

(başqa cür qeyd edilməyə qədər, Azərbaycan manatı ilə)

Törəmə maliyyə alətləri və hedcinq zamanı uçot

İlkin tanınma və növbəti ölçülmə

Cəmiyyət forvard valyuta müqavilələri və faiz mübadilələri kimi maliyyə alətlərini müvafiq olaraq xarici bazar riski və faiz dərəcəsi risklərini sığortalamaq üçün istifadə edir. Bu kimi törəmə maliyyə alətləri ilkin olaraq törəmə müqavilə aparılan gündəki ədalətli dəyərdə tanınır və sonralar ədalətli dəyərdə yenidən ölçülür. Törəmələr, ədalətli dəyər pozitiv olarkən maliyyə aktivləri, neqativ olarkən isə maliyyə öhdəlikləri kimi qəbul edilir.

Hesabat dövrü ərzində hedcinq zamanı uçot və ya effektiv hedcinqə məxsus effektiv olmayan hissəsi tələblərinə cavab verməyən, törəmənin ədalətli dəyərində baş verən dəyişikliklər mənfəət və zərər hesabatına silinir.

Forvard valyuta müqavilələrinin ədalətli dəyəri, forvard mübadilə dərəcəsi ilə müqavilə dərəcəsi arasındakı fərkdir.

Forvard mübadilə dərəcəsi oxşar ödənilmə tarixi bitən maliyyə alətləri müqavilələrinin cari mübadilə tarixinə olan dərəcələri ilə ölçülür. Faizli svop müqaviləsinin ədalətli dəyəri oxşar maliyyə aktivinin cari bazar qiymətinə əsaslanaraq hesablanır.

Hedc zamanı uçot məqsədləri üçün hedclər aşağıdakı növlərə ayrılır:

- ədalətli dəyər hedcinqi: tanınmış aktivin və ya öhdəliyin və ya tanınmamış serti öhdəliyinin ədalətli dəyərində dəyişikliklərə məruz qalmanın hedcinqi,
- pul vəsaitləri hərəkətinin hedcinqi: pul vəsaitlərində dəyişkənliyə məruz qalmanın hedcinqi, o, (i) tanınmış aktiv və ya öhdəliklə əlaqələndirilən ciddi bir riskə ya da yüksək ehtimalla proqnozlaşdırılan əməliyyata aiddir və
- xarici əməliyyatda xalis investisiyanın hedcinqi.

Hedcinqin başlanğıcında hedcinq əlaqəsinin rəsmi qeydiyyatı və sənədləşdirilməsi və hedcinqi qəbul etməyə görə müəssisənin risklərin idarəedilməsi məqsədi və strategiyası durur. Bu sənədləşməyə hedcinq alətinin, hedcinq edilmiş alət və ya əməliyyatın müəyyən olunması, hedcinq edilən riskin xüsusiyyəti və hedcinq edilmiş riskə aid edilə bilən pul vəsaitləri və ya hedcinq edilmiş maddənin ədalətli dəyərindəki dəyişikliklərə məruz qalmanın əvəzi ödənilən zaman müəssisənin hedcinq alətinin səmərəliliyini necə təyin edəcəyi daxildir. Hedcinq edilmiş risklərə aid edilə bilən pul vəsaitlərindəki və ya ədalətli dəyərdəki dəyişikliklərin əvəzlənməsinə nail olunmasında həmin ciddi hedcinq əlaqələri ucun orijinal olaraq sənədləşdirilmiş risklərin idarəetmə strategiyasına uyğun şəkildə hedcinqin yüksək səmərə verəcəyi gözlənilir.

Xəzinə səhmləri

Cəmiyyətin özünə məxsus səhmlərini (xəzinə səhmləri) yenidən alıqda səhmin maya dəyəri ilə capitaldan silinir. Qeyd olunan əməliyyat zamanı mənfəət və ya zərərə heç nə silinmir. Lakin bazar dəyəri ilə maya dəyərindəki fərq kapitalın digər maddələrinin azalması və ya artmasına səbəb olur.

Torpaq, tikili və avadanlıqlar (Əsas vəsaitlər)

Tikili və avadanlıqlar onların maya dəyəri, toplanmış amortizasiya məbləği və dəyərdən düşmə fərqi çıxılmaqla hesabatda öz əksini tapır. Maya dəyəri dedikdə tikili və avadanlıqların hissələrinin dəyişdirilməsinə çəkilən xərclər, uzunmüddətli tikinti müqavilələri zamanı çəkilən borclar üzrə məsrəflər (tanınma meyarlarına uyğun gələrsə) daxil olmaqla hesablanır. Eynilə əsaslı təftişin aparılması zamanı yoxlamaya çəkilən məsrəflər, tanınma meyarlarına uyğun gəldikdə, tikili və avadanlıqların balans dəyərində əvəzləşdirmə kimi tanınır. Tikili və avadanlıqlara çəkilən bütün digər xərclər cari dövrün xərcləri kimi tanınaraq mənfəət və zərər hesabına silinir.

(başqa cür qeyd edilməyə qədər, Azərbaycan manatı ilə)

Torpaq və binalar, binaların amortizasiya məbləğinin və yenidənqiymətləndirmədən sonra baş vermiş dəyərdən düşmə məbləğinin ədalətli dəyərdən çıxılması ilə hesablanır. Yenidənqiymətləndirmə, yenidən qiymətləndirilmiş aktivin ədalətli dəyərinin balans dəyərindən fərqlənmədiyindən əmin olmaq üçün tez-tez aparılır.

Əgər yenidənqiymətləndirmə nəticəsində aktivin balans dəyəri azalarsa, bu zaman həmin azalma mənfəət və zərər haqqında hesabatda tanınmalıdır. Lakin, əgər əvvəlki tarixlərdə aparılan yenidənqiymətləndirmə nəticəsində hər hansı yenidənqiymətləndirmə artımı yaranmışsa və o artım yenidənqiymətləndirmə başlığı altında kapitalın kreditinə yazılmışsa, hər hansı növbəti hesabat tarixində yaranan azalma yenidənqiymətləndirmə hesabının kredit qalığı müqabilində həmin hesabın debitinə yazılmalıdır.

Bölüşdürülməmiş mənfəətə köçürülmüş artımın məbləği aktivin yenidənqiymətləndirilmiş balans dəyəri əsasında hesablanmış amortizasiyası ilə aktivin ilkin dəyəri əsasında tanınan amortizasiyası arasındakı fərqi təşkil edir. Yenidənqiymətləndirmə tarixinə hər hansı yığılmış amortizasiya məbləği aktivin ümumi balans dəyərinə qarşı silinir, xalis məbləğ isə yenidən qiymətləndirilən məbləğə bərabər olması üçün yenidən təqdim edilir. Satış zamanı, satılan aktivin yenidənqiymətləndirmə ehtiyatındakı payı bölüşdürülməmiş mənfəətə köçürülür.

Aktivlərin amortizasiyası azalan qalıq dəyəri metodu tətbiq edilməklə ehtimal olunan faydalı istismar müddəti boyunca aşağıdakı qaydada hesablanır:

• Binalar	25 il və ya illik 7%
• Maşın avadanlıq və Nəqliyyat vasitələri	7 il və ya illik 25%
• Ofis avadanlığı, mebel və təsərrüfat inventarları	5 il və ya illik 20%
• Sair əsas vəsaitlər	5 il və ya illik 20%

Torpaq, tikili və avadanlıqlar obyektinin balans dəyərinin tanınması, aktivin silinməsi (satışı) nəticəsində və ya aktivin istifadəsindən və ya onun silinməsindən (satışından) gələcəkdə iqtisadi səmərənin əldə ediləcəyi ehtimal olunmadığı hallarda dayandırılır. Torpaq, tikili və avadanlıq obyektinin tanınmasının dayandırılması üzrə yaranan gəlir və ya zərər (bu obyektin balans dəyəri ilə xaricəlmə üzrə xalis daxilolma məbləği arasındakı fərq kimi müəyyənləşdirilir) aktivin tanınmasının dayandırıldığı ildə mənfəət və zərər hesabatında göstərilir.

Aktivlərin son qalıq dəyərləri, faydalı istifadə müddəti və amortizasiya metodları hər hesabat tarixinin sonunda yenidən baxılır və uyğun gələrsə perspektiv şəkildə düzəlişlər edilir.

Qeyri- maddi aktivlər

Ayrıca alınmış qeyri-maddi aktivlər ilkin olaraq onların əldə edilməsinə çəkilmiş xərclərlə tanınır. Biznes birləşməsi nəticəsində əldə edilmiş qeyri-maddi aktivlər alış tarixinə olan ədalətli dəyərlə ölçülür. İlkin tanınmadan sonrakı hesabat tarixlərində qeyri-maddi aktivlər, onlara üçün hesablanmış amortizasiya və dəyərdən düşmə çıxıldıqdan sonra olan dəyərlə hesablanırlar. Daxili imkanlar hesabına yaradılmış qeyri-maddi aktivlərə sərf edilmiş xərclər, aktivlərin hazırlıqla bağlı xərcləri istisna olmaqla, kapitallaşmayaraq onların baş verdiyi tarixdə mənfəət və zərəyə silinir.

Qeyri-maddi aktivlərin faydalı istifadəsi müddətli və müddətsiz ola bilər.

İcarə

İcarə razılaşmalarının müəyyən edilməsi ya lizinqin başlanğıc tarixində olan razılaşmaya əsaslanır yaxud aktivlə bağlı razılaşmaya dair istifadə hüququna əsaslanır.

Borclar üzrə məsrəflər

Şərtlərə cavab verən aktivin əldə olunması, tikilməsi və ya istehsalı ilə birbaşa əlaqəli olan borclar üzrə məsrəflər, həmin aktivin dəyərinin bir hissəsi kimi kapitallaşdırılmalıdır. Bütün digər hallarda borclar üzrə məsrəflər baş verdiyi tarixdə mənfəət və zərərə silinir. Borclar üzrə xərclərə faiz dərəcəsi və borcun əldə edilməsinə çəkilən digər xərclər daxildir.

Nizamnamə kapitalı

Təsisçi payları Nizamnamə kapital kimi təsnifləşdirilir.

Pul vəsaitləri və qısamüddətli depozitlər

Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri maddəsində kassada olan nəgd pul vəsaitləri, yolda olan pul köçürmələri, bank hesablaşma hesabları, digər tələbli bank hesabları, pul vəsaitlərinin ekvivalentləri, bank overdraftları və ödənilmə müddəti üç aydan artıq olmayan digər yüksəklikvidli investisiyalar əks etdirilir.

Pul vəsaiti hərəkətinin məqsədləri üçün, pul vəsaitləri və onun ekvivalentləri yuxarıda göstəriləndiyi kimi pul vəsaitləri və qısamüddətli depozitlərdən (bank overdraftları istisna olmaqla) ibarətdir.

Ehtiyatlar

Ehtiyatlar iki göstəridən ən aşağı malik olan qiymət üzrə əks etdirilir:

- Maya dəyəri
- Xalis satış dəyəri

Ehtiyatların maya dəyəri birinci satınalmaların qiyməti üzrə (FİFO metodu) hesablanır. Hazır məhsulun və bitməmiş istehsalın maya dəyərinə xammal və material xərcləri, istehsal işçilərinin əmək haqqı xərcləri, sair birbaşa xərclər, həmçinin inzibati xərclərin müvafiq hissəsi daxil edilir. Xalis satış dəyəri – adi təsərrüfat fəaliyyəti zamanı qiymətləndirilmiş mümkün satış qiyməti ilə satış üzrə fərqlər arasındakı fərq məbləğidir. Ehtiyatların dəyərinə, bu xammal və material ehtiyatlarının əldə edilməsi ilə bağlı olan və müvafiq pul axının hedcinqləşdirilməsi alətləri üzrə mənfəət və zərərlər hesabından keçirilmiş zərərlər daxil edilir.

Alıcılar və sifarişçilərin debitor borcları

Alıcılar və sifarişçilərlə hesablaşmalar ilkin olaraq ədalətli dəyər üzrə əks etdirilir. Sonradan isə qiymətdən düşmə ehtiyatlarının (rezervlərinin) yaradılması metodu ilə amortizasiya olunmuş dəyər ilə

uçota alınır. Alıcılar və sifarişçilərin debitor borcları üzrə qiymətdən düşmə ehtiyatları (rezervi) o halda yaradılır ki, elə obyektiv sübutlar mövcuddur ki, Cəmiyyət tərəfindən ilkin maliyyələşmə nəticəsində yaranmış bütün debitor borclarının yığılması mümkün deyildir və ya bütün debitor borclarının ödənilməsi mümkünsüzdür. Ehtiyatların (rezervin) məbləği aktivin balans dəyəri ilə pul vəsaitləri axımının effektiv faiz dərəcəsi nəzərə alınan fərz edilən diskontlaşdırılmış dəyəri arasındakı fərkdir. Ehtiyatların (rezervin) yaradılması və ya dəyişməsi mənfəət və zərərlər haqqında hesabatda əks etdirilir.

Ümidsiz və şübhəli borclara ehtiyatlar aşağıdakı faiz dərəcələrinə əsasən müəyyən edilir:

• vaxtı keçməmiş və dəyərsizləşməmiş borclar – 30 günədək	2%
• ödəmə müddətindən 31 gündən 90 günədək gecikmə	10%
• ödəmə müddətindən 91 gündən 180 günədək gecikmə	30%
• ödəmə müddətindən 181 gündən 365 günədək gecikmə	60%
• ödəmə müddətindən 365 gündən çox gecikmə	100%

Dividendlərin verilməsi

5. Uçot siyasətinin tətbiqi zamanı əhəmiyyətli mühasibat təxminləri və fərziyyələri

Cəmiyyət növbəti maliyyə ili ərzində hesabatlarda əks etdirilən aktiv və öhdəliklərin məbləğinə təsir göstərən təxminlər və fərziyyələr irəli sürür. Həmin təxminlər və fərziyyələr müntəzəm olaraq rəhbərliyin təcrübəsinə və digər amillərə, həmçinin rəhbərliyin fikrincə mövcud şəraitə uyğun olaraq əsaslandırılmış gələcək hadisələr üzrə təminlərə əsasən təhlil edir. Uçot siyasətinin tətbiqi zamanı rəhbərlik həmçinin peşakar mülahizələr və fərziyyələr irəli sürür. Maliyyə hesabatlarında əks etdirilən məbləğlərə daha çox təsir göstərən peşakar mülahizələr və növbəti maliyyə ili ərzində aktiv və öhdəliklərin balans dəyərinə əhəmiyyətli düzəlişlərin edilməsinə səbəb olan təxminlərə aşağıdakılar daxildir:

Müştəri debitor borclarının dəyərsizləşməsi üzrə zərərlər

Gələcək pul vəsaitləri hərəkətinin məbləğini və müddətini təxmin edərkən istifadə edilən metodologiya və mülahizələr, təmini və həqiqi zərərlər arasındakı hər hansı fərqi azaltmaq məqsədilə müntəzəm olaraq nəzərdən keçirilir.

Vergi qanunvericiliyi

Azərbaycan Respublikasının vergi, sosial sığorta, valyuta və gömrük qanunvericiliyi müvafiq normativ-hüquqi aktlarla tənzimlənir.

6. Seqment haqqında məlumat

Başlanğıc (tarixi) seqmenti – iqtisadi seqment

Menecmentin dəqiq işləməsi ucun Cəmiyyət mal satışı və göstərilən xidmətlərə görə biznes hissələrinə ayrılıb və bir iqtisadi seqmenti var – maliyyə lizinqi xidmətləri.

Rəhbərlik, yatırılacaq ehtiyatlar barədə qərar qəbul etmək və maliyyə nəticələrini qiymətləndirmək üçün törəmə müəssisələrin nəticələrinə nəzarət edir. Seqmentin maliyyə göstəriciləri əməliyyat mənfəət və zərərinə əsaslanaraq qiymətləndirilir, aşağıdakı cədvəldə göstəriləndiyi kimi maliyyə hesabatlarında əməliyyat mənfəət və zərərinə ayrı göstərilir. Cəmiyyətin maliyyələşdirilməsi (maliyyə xərcləri və maliyyə gəlirləri daxil olmaqla) və mənfəət vergisi Cəmiyyət səviyyəsində idarə olunaraq əməliyyat seqmentlərinə aid edilmir.

Coğrafi seqment

Cəmiyyətin iqtisadi seqmenti bir coğrafi seqmentdə fəaliyyət göstərməkdir. Cəmiyyət Azərbaycan Respublikasında qeydiyyatdan keçib və əsas fəaliyyət sahəsi Azərbaycan Respublikasının coğrafi ərazisidir.

7. Əsas əməliyyat gəlirləri və xərcləri

Əsas əməliyyat gəlirləri və xərcləri aşağıdakılardan ibarətdir:

	2022 il	2021 il	2020 il
Maliyyə lizinqi xidmətləri	335,845	154,948	22,289
	335,845	154,948	22,289

31 dekabr 2023-cü il tarixinə Cəmiyyətin gəlirləri nəqliyyat vasitələrinin lizinq xidmətindən formalaşdırılmışdır. Cəmiyyətin lizinq xidməti üzrə 119 müqaviləsi, orta effektiv faiz dərəcəsi 25-29 faiz aralığında, lizinq müddəti 36 aya qədər olmuşdur. Lizinq borcları müştərilərə verilmiş lizinq obyektı ilə girovlanmışdır.

8. İnzibati xərclər

İnzibati xərclər aşağıdakılardan ibarətdir:

	2022 il	2021 il	2020 il
Əmək haqqı xərcləri	19,374	9,711	2,918
Sosial sığorta ayırmaları	3,466	1,806	562
İşsizlikdən sığorta ayırmaları	97	49	15
İcbari tibbi sığorta ayırmaları	387	194	29
Dəftərxana və təsərrüfat xərcləri	588		
Qeyri-maddi aktivlər – qiymətdəndüşmə	200	-	-
Torpaq, tikili, avadanlıq - amortizasiya	10,584	-	-
İcarə	12,418	4,575	1,050
Sığorta xərcləri	19,073	11,346	2,575
Peşəkar xidmətlər	8,050	3,600	1,800
İT və servis xidmətləri	1,800		
Yanacaq	1,737		
Sosial və digər xərclər	2,421		102
	80,195	31,281	9,051

9. Maliyyə xərcləri/(gəlirləri)

Maliyyə xərcləri/(gəlirləri) aşağıdakılardan ibarətdir:

	2022 il	2021 il	2020 il
Bank xidmət haqqları	6,624	119	60
	6,624	119	60

10. Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri

Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri aşağıdakılardan ibarətdir:

	31/12/2023	31/12/2022	31/12/2021
Kassa	513	1,039	49
Bank hesablaşma hesabları	32,662	18,376	18,714
	33,715	19,415	18,763
Bank hesablarında pul vəsaitlərindən:			
• Milli valyutada bank hesabları	32,662	18,376	18,714
• Xarici valyutalarda bank hesabları	-	-	-
	32,662	18,376	18,714

11. Lizing xidmətləri üzrə debitor borcları

Qısamüddətlin debitor borcları aşağıdakılardan ibarətdir:

	31/12/2023	31/12/2022	31/12/2021
Lizing xidmətləri üzrə uzunmüddətli debitor borcları	1,996,666	554,478	419,039
Lizing xidmətləri üzrə qısamüddətli debitor borcları	43,531	69,479	-
Lizing xidmətləri üzrə hesablanmış faizlər	31,322	5,822	577
Ümidsiz borclar və qiymətdən düşmə üzrə ehtiyatlar – gözlənilən lizing zərəri (GKZ)	(42,088)	(12,596)	(8,381)
Alıcılar və sifarişçilərin debitor borcları – netto	2,029,431	617,183	411,235
Verilmiş borclar			
Sair debitor borcları – təsisçi			
Çıxılır: Əlaqəli tərəflərə verilmiş uzunmüddətli borclar			
Qısamüddətli debitor borcları	2,029,431	617,183	411,235

Debitor borclarının ədalətli dəyəri aşağıdakı kimidir:

	31/12/2023	31/12/2022	31/12/2021
Alıcılar və sifarişçilər debitor borcları	2,029,431	617,183	411,235
Verilmiş borclar			
Sair debitor borcları – təsisçi			
	2,029,431	617,183	411,235

(başqa cür qeyd edilməyə qədər, Azərbaycan manatı ilə)

31 dekabr tarixinə debitor borcların müddət üzrə təhlili aşağıdakı kimi olmuşdur:

	Debitor borclar			Ümitsiz borclar üzrə ehtiyatlar		
	2023 il	2022 il	2021 il	2023 il	2022 il	2021 il
Qiymətdən düşməmiş və <30 gün – 2%	2,063,304	629,779	419,039	41,266	12,596	8,381
30 - 90 gün – 10%	8,215			822		
90 – 180 gün – 30%						
180 – 360 gün - 60%						
>360 gün – 100%						
	2,071,519	629,779	419,039	42,088	12,596	8,381

12. Torpaq, tikili, avadanlıqlar və qeyri-maddi aktivlər

Torpaq, tikili və avadanlıqlar aşağıdakılardan ibarətdir:

	Nəqliyyat vasitələri	Mebel və ofis avadanlığı	Cəmi torpaq, tikili, avadanlıq	Qeyri-maddi aktivlər
1 yanvar 2022 tarixinə ilkin dəyər	-	-	-	-
Amortizasiya və qiymətdən düşmə	-	-	-	-
1 yanvar 2022 tarixinə balans dəyəri	-	-	-	-
Daxilolmalar				
Xaricolmalar				
Amortizasiya ayırmaları				
Xaricolmalar üzrə yığılmış amortizasiya				
31 dekabr 2022 tarixinə ilkin dəyər və ya qiymətləndirmə	-	-	-	-
Amortizasiya və qiymətdən düşmə	-	-	-	-
31 dekabr 2022 tarixinə balans dəyəri	-	-	-	-
Daxilolmalar	35,000	6,005	41,005	2,000
Xaricolmalar				
Amortizasiya ayırmaları	(8,750)	(1,834)	(10,584)	(200)
Xaricolmalar üzrə yığılmış amortizasiya				
31 dekabr 2022 tarixinə ilkin dəyər və ya qiymətləndirmə	35,000	6,005	41,005	2,000
Amortizasiya və qiymətdən düşmə	(8,750)	(1,834)	(10,584)	(200)
31 dekabr 2022 tarixinə balans dəyəri	26,250	4,171	30,421	1,800

13. Sair qısamüddətli debitor borcları

Sair qısamüddətli debitor borcları aşağıdakılardan ibarətdir:

	31/12/2023	31/12/2022	31/12/2021
Vergi avansı – büdcəyə artıq ödəmələr	1,878	9	3
Verilmiş avanslar	1,709	450	-
Digər qısamüddətli aktivlər	3		
	3,590	459	3

14. Faiz xərcləri yaradan öhdəliklər

	31/12/2023 il	31/12/2022 il	31/12/2021 il
Uzunmüddətli faiz xərcləri yaradan öhdəliklər:			
- Bank kreditləri- Mugan Bank (A)	700,000		
- Borc öhdəlikləri – əlaqəli tərəflər (C)	741,082	514,080	425,200
	1,441,082	514,080	425,200
Qısamüddətli faiz xərcləri yaradan öhdəliklər			
- Borc öhdəlikləri – fiziki şəxslər (B)	530,000	-	-
	530,000	-	-
Cəmi faiz xərcləri yaradan öhdəliklər	1,971,082	514,080	425,200

A) Cəmiyyət tərəfindən hesabat dövrü ərzində bank və kredit təşkilatları ilə aşağıdakı kredit müqavilələri bağlanmışdır:

- "Mugan Bank" ASC ilə 20/04/2023 tarixli müqavilə. Kredit məbləği 300,000 manat, kredit müddəti 36 ay, illik faiz dərəcəsi 15%
- "Mugan Bank" ASC ilə 12/07/2023 tarixli müqavilə. Kredit məbləği 400,000 manat, kredit müddəti 36 ay, illik faiz dərəcəsi 15%.

B) Cəmiyyət tərəfindən hesabat dövrü ərzində fiziki şəxslərlə aşağıdakı borc müqavilələri bağlanmışdır:

- Mehdiyev Məmmədağa İbrahim oğlu ilə 05/09/2023 tarixli müqavilə. Borc məbləği 102,000 manat, kredit müddəti 12 ay, illik faiz dərəcəsi 15%.
- Mehdiyev Məmmədağa İbrahim oğlu ilə 22/11/2023 tarixli müqavilə. Borc məbləği 51,000 manat, kredit müddəti 12 ay, illik faiz dərəcəsi 15%.
- Məmmədov Mir-Əvəz Rafiz oğlu ilə 10/10/2023 tarixli müqavilə. Borc məbləği 102,000 manat, kredit müddəti 12 ay, illik faiz dərəcəsi 15%.
- Nəbiyev Fasil Nəbi oğlu ilə 04/12/2023 tarixli müqavilə. Borc məbləği 90,000 manat, kredit müddəti 12 ay, illik faiz dərəcəsi 15%.
- Nəbiyev Fasil Nəbi oğlu ilə 04/12/2023 tarixli müqavilə. Borc məbləği 100,000 manat, kredit müddəti 12 ay, illik faiz dərəcəsi 15%.
- Nəbiyev Ülvi Tofiq oğlu ilə 12/12/2023 tarixli müqavilə. Borc məbləği 50,000 manat, kredit müddəti 12 ay, illik faiz dərəcəsi 15%.

(başqa cür qeyd edilməyə qədər, Azərbaycan manatı ilə)

- Yusifov Emin Natiq oğlu ilə 22/06/2021 tarixli müqavilə. Borc məbləği 35,000 manat, kredit müddəti 12 ay, illik faiz dərəcəsi 15%.
- C) Cəmiyyət tərəfindən hesabat dövrü ərzində əlaqəli tərəflərlə aşağıdakı kredit müqavilələri bağlanmışdır:
 - Yusifov Elnur Natiq oğlu ilə 30/09/2023 tarixli müqavilə. Borc məbləği 800,000 manat, kredit müddəti 12 ay, illik faiz dərəcəsi 0%. 1/09/2023 tarixli əlavə sazişə əsasən, borcun faiz dərəcəsi 15%, borcun qaytarılma müddəti isə 22/06/2026 tarixinə müəyyən edilmişdir.

2023-cü il ərzində kredit və borc müqavilələri üzrə hesablanmış faiz borc xərci 100,970 manat, o cümlədən əlaqəli tərəflər üzrə 34,142 manat təşkil etmişdir.

15. Sair qısamüddətli kreditor borcları

Sair qısamüddətli kreditor borcları aşağıdakılardan ibarətdir:

	31/12/2023	31/12/2022	31/12/2021
Kredit və borc müqavilələri üzrə hesablanmış faiz öhdəliyi	49,540	-	-
	49,540	-	-

16. Mənfəət vergisi

Mənfəət vergisi xərci aşağıdakı komponentlərdən ibarətdir:

	2023 il	2022 il	2021 il
Cari mənfəət vergisi xərci	30,095	6,155	659
Təxirə salınmış vergi xərci /(Gəliri)	(5,898)	(843)	(1,676)
İl üzrə mənfəət vergisi xərci /(Gəliri)	24,197	5,312	(1,017)

(başqa cür qeyd edilməyə qədər, Azərbaycan manatı ilə)

Gözlənilən və faktiki tətbiq edilən vergi xərclərinin tutuşdurulması aşağıda göstərilir:

	2023 il	2022 il	2021 il
MHBS-na əsasən vergitutmadan əvvəlki mənfəət /(zərər)	118,564	119,333	4,797
Qanunvericiliklə müəyyən edilmiş vergi dərəcəsinə əsasən hesablanmış mənfəət vergisi xərci (2023-cü il - 20%; 2022-ci il - 20%;)	23,713	23,867	959
Maliyyə nəticələri haqqında hesabat			
- Vergi güzəştləri – Mikro müəssisə		(18,555)	(1,976)
- Vergi məqsədləri üçün qəbul edilməyən xərclər	484	-	-
İl üzrə təxirə salınmış mənfəət vergisi xərci (gəliri)	24,197	5,312	(1,017)

MHBS və Azərbaycan Respublikasının vergi qanunvericiliyi arasındakı fərqlər nəticəsində maliyyə hesabatlarının hazırlanması və mənfəət vergisinin hesablanması çərçivəsində aktiv və passivlərin balans dəyəri arasında müvəqqəti fərqləri əmələ gəlir. 31 dekabr 2023-cü il tarixinə təxirə salınmış vergi aktivlərinin/(öhdəliklərinin) yaranmasına səbəb olan müvəqqəti zaman fərqlərinin vergi təsiri aşağıda göstərilir:

	2023 il	2022 il	2021 il
Vergi bazasını azaldan/artıran müvəqqəti zaman fərqlərinin vergi təsiri			
İlin əvvəlinə qalıq	2,519	1,676	-
Gələcək dövrlərə keçirilən vergi zərəri – 2022-ci il			
Binalar və avadanlıqlar üzrə amortizasiya			
Hesablanmış xərclər – ümitsiz borclara ehtiyatlar	5,897	843	1,676
Qeydə alınmış təxirə salınmış vergi aktivləri	8,417	2,519	1,676
Vergi bazasını azaldan/artıran müvəqqəti zaman fərqlərinin vergi təsiri			
Gələcək dövrlərə keçirilən vergi zərəri			
Binalar və avadanlıqlar üzrə amortizasiya ayırmaları			
Hesablanmış xərclər			
Qeydə alınmış təxirə salınmış vergi öhdəlikləri	-	-	-
Xalis vergi aktiv (+) və ya vergi öhdəliyi (-)	8,417	2,519	1,676

17. Şərti öhdəliklər, təəhhüdlər və əməliyyat riskləri

Məhkəmə prosedurları. Cəmiyyətə qarşı irəli sürülə biləcək iddialarla əlaqədar, Cəmiyyətin rəhbərliyi öz təxminlərinə, daxili və peşəkarların məsləhətlərinə əsasən hesab edir ki, bu iddialarla bağlı heç bir əhəmiyyətli zərər baş verməyəcəkdir və müvafiq olaraq hazırkı maliyyə hesabatlarında zərərlərin ödənilməsi üçün hər hansı ehtiyat yaradılmamışdır.

Vergi qanunvericiliyi. Azərbaycanın vergi, valyuta və gömrük qanunvericiliyi müxtəlif şərhlərə və tez-tez baş verə bilən dəyişikliklərə məruz qalır. Cəmiyyətin əməliyyatlarına və fəaliyyətinə tətbiq edilən bu cür qanunvericiliyə dair Rəhbərliyin şərhələrinə müvafiq orqanlar tərəfindən etiraz edilə bilər.

(başqa cür qeyd edilməyənə qədər, Azərbaycan manatı ilə)

Azərbaycanın vergi orqanları qanunvericiliyi şərh edərkən və vergilərin məbləğini müəyyənləşdirərkən daha sərt mövqe nümayiş etdirə bilər və keçmişdə etiraz edilməyən əməliyyat və fəaliyyətə yenidən baxıla bilər. Bunun nəticəsində, Cəmiyyətə qarşı böyük məbləğdə əlavə vergilər, cərimələr və faizlər hesablanıla bilər. Azərbaycanda vergi orqanları tərəfindən vergi ödəyicisinin son üç təqvim ilindən çox olmayan fəaliyyəti yoxlana bilər. Qanunvericiliklə müəyyən olunmuş xüsusi hallarda yoxlama daha artıq dövrləri əhatə edə bilər.

1 yanvar 2012-ci il tarixindən qüvvəyə minmiş Azərbaycan Respublikası Vergi Məcəlləsinə dəyişikliklərin 18-ci Maddəsinə uyğun olaraq, vergi orqanları qarşılıqlı surətdə asılı olan tərəflər arasında qeyri-bazar qiymətləri ilə aparılan əməliyyatlar və qiyməti bazar qiymətlərinin 30%-dən çox fərqlənən əməliyyatlar üzrə bazar qiymətinin müəyyənləşdirilməsi ilə bağlı düzəlişlər apara və əlavə vergi öhdəlikləri tətbiq edə bilərlər.

Kapital məsrəfləri ilə bağlı öhdəliklər. 31 dekabr 2023-cü il tarixinə Cəmiyyətin kapital məsrəfləri ilə bağlı öhdəliyi olmamışdır (31 dekabr 2022-ci il: öhdəlik olmamışdır).

18. Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar

Əlaqəli tərəflər və ya əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar aşağıdakılardan ibarətdir:

- (a) Cəmiyyətin birbaşa, dolayısi yolla və ya hər hansı bir üçüncü tərəf vasitəsilə nəzarət etdiyi, nəzarətində olduğu və ya bərabər nəzarət altında olduğu tərəflər (buraya ana şirkətlər, törəmə müəssisələr, eyni səviyyədə olan törəmə müəssisələr aiddir); Cəmiyyətin fəaliyyətində marağı və bu fəaliyyətə əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərmək imkanı olan şəxslər; və Cəmiyyətin fəaliyyətinə ortaq nəzarət həyata keçirən şəxslər;
- (b) Assosiasiya edilmiş müəssisələr – Cəmiyyət tərəfindən fəaliyyətinə əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərilə biləcək, lakin törəmə və ya birgə müəssisə olmayan tərəflər;
- (c) Cəmiyyətin tərəf kimi çıxış etdiyi birgə müəssisələr;
- (d) Cəmiyyətin və ya ana şirkətin idarə heyətinin üzvləri;
- (e) (a) və (d) bəndlərində göstərilən şəxslərin ailə üzvləri;
- (f) (d) və ya (e) bəndlərində göstərilən şəxslər tərəfindən birbaşa və ya dolayısi yolla səsvermə hüquqlarının əhəmiyyətli hissəsini əlində cəmləşdirən nəzarətdə olan tərəflər, müəssisələr və birgə müəssisələr aiddir; və ya
- (g) İş müddəti bitdikdən sonra Cəmiyyətin keçmiş işçiləri və ya Cəmiyyətin əlaqəli olduğu şəxs tərəfindən alınacaq mükafatlar.

Ehtimal edilən hər hansı bir əlaqəli tərəfi nəzərə alarkən, əlaqənin təkə hüquqi formasına deyil həmçinin mahiyyətinə diqqət yetirilir.

Cəmiyyətin 31 dekabr 2023-cü il və 2021-ci il tarixlərinə əlaqəli tərəflərə aid aşağıdakı qalıqları mövcud olmuşdur:

(başqa cür qeyd edilməyə qədər, Azərbaycan manatı ilə)

Əlaqəli tərəflərə aid qalıqlar - Aktiv + /Öhdəlik -	31/12/ 2023 il		31/12/2022 il	
	Əlaqəli tərəflərlə olan qalıqlar	Maliyyə hesabatlarında bu bənd üzrə cəmi məbləğ	Əlaqəli tərəflərlə olan qalıqlar	Maliyyə hesabatlarında bu bənd üzrə cəmi məbləğ
Əlaqəli tərəflərə verilmiş kreditlər (Aktiv)				
Əlaqəli tərəf qarşısında borc öhdəliyi (Öhdəlik)	741,082	741,082	514,080	514,080
Hesablanmış faizlər üzrə öhdəlik (Öhdəlik)	37,142	49,540	-	-

Aşağıda qeyd olunan məbləğlər əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlardan yaranmış və 31 dekabr 2022 və 2021-ci illər üzrə məcmu gəlir hesabatına daxil edilmişdir.

Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar Xərclər - /Gəlirlər +	31/12/ 2023 il		31/12/2022 il	
	Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar	Maliyyə hesabatlarında bu bənd üzrə cəmi məbləğ	Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar	Maliyyə hesabatlarında bu bənd üzrə cəmi məbləğ
Rəhbər işçilərə verilmiş əmək haqqı və sosial sığorta xərcləri	8,295	23,324	6,725	11,760
Faiz xərcləri	37,142	100,970	-	-
İnzibati və digər əməliyyat xərcləri				

19. Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri

Cəmiyyət müəyyən qiymətləndirmə üsulları ilə maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərini açıqlamaq üçün aşağıdakı qiymətləndirmə səviyyələrindən istifadə edir:

- 1-ci səviyyə: Fəal bazarda eyni bir alət üçün aktiv bazar qiymətləri (nizamlanmış).
- 2-ci səviyyə: birbaşa (yəni qiymətlər kimi), ya da bilavasitə (yəni qiymətlərdən törəyən) müşahidə oluna bilən, 1-ci səviyyəyə daxil edilmiş kotirovka olunan qiymətdən başqa digər ilkin göstəricilər. Bu kateqoriyaya aşağıdakı amillərdən istifadə etməklə qiymətləndirilən alətlər daxildir: analoji alətlər üçün fəal bazarda tətbiq edilən bazar qiymətləri; analoji alətlər üzrə kifayət qədər fəal hesab olunmayan bazarlarda tətbiq edilən qiymətlər; və ya bütün əhəmiyyətli ilkin göstəricilərin birbaşa, yaxud dolayısı ilə bazar məlumatlarından müşahidə olunabildiyi sair qiymətləndirmə üsulları.
- 3-cü səviyyə: ilkin göstəricilər müşahidə oluna bilmir. Bu kateqoriyaya aid edilən alətlərin qiymətləndirmə metoduna müşahidə edilə bilən məlumatlara əsaslanmayan ilkin göstəricilər daxildir və müşahidə edilə bilməyən ilkin göstəricilər həmin alətin qiymətləndirilməsində əhəmiyyətli təsirə malikdir. Bu kateqoriyaya oxşar alətlər üçün kotirovka olunan qiymətlər əsasında qiymətləndirilən alətlər daxildir və buzaman alətlər arasında fərqi əks etdirmək üçün mühüm müşahidə olunmayan tənzimləmələr və ya mülahizələr tələb olunur.

(başqa cür qeyd edilməyənə qədər, Azərbaycan manatı ilə)

Aşağıdakı cədvəl ədalətli dəyərində ölçülməyən maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərinin hər bir ədalətli dəyər ölçülməsinin 31 dekabr 2023-cü il tarixinə təsnifləşdirildiyi ədalətli dəyər iyerarxiyasındakı səviyyə əsasında təhlil edir:

	Səviyyə 1	Səviyyə 2	Səviyyə 3	Cəmi:
MALİYYƏ AKTİVLƏRİ				
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri			33,175	33,175
Müştərilərə verilmiş kreditlər		8,215	2,021,216	2,029,431
Digər maliyyə aktivləri			3,590	3,590
Cəmi maliyyə aktivləri	-	8,215	2,057,981	2,066,196
MALİYYƏ ÖHDƏLİKLƏRİ				
Bank kreditləri və borclar			1,230,000	1,230,000
Əlaqəli tərəflərdən alınmış borc			741,082	741,082
Hesablanmış faizlər üzrə borclar			49,540	49,540
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	-	-	2,020,622	2,020,622

Aşağıdakı cədvəl ədalətli dəyərində ölçülməyən maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərinin hər bir ədalətli dəyər ölçülməsinin 31 dekabr 2022-ci il tarixinə təsnifləşdirildiyi ədalətli dəyər iyerarxiyasındakı səviyyə əsasında təhlil edir:

	Səviyyə 1	Səviyyə 2	Səviyyə 3	Cəmi:
MALİYYƏ AKTİVLƏRİ				
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri			19,415	19,415
Müştərilərə verilmiş kreditlər			617,183	617,183
Digər maliyyə aktivləri			459	459
Cəmi maliyyə aktivləri	-	-	637,057	637,057
MALİYYƏ ÖHDƏLİKLƏRİ				
Bank kreditləri və borclar			-	-
Əlaqəli tərəflərdən alınmış borc			514,080	514,080
Hesablanmış faizlər üzrə borclar			-	-
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	-	-	514,080	514,080

20. Risklərin idarə edilməsi

Cəmiyyət daxilində risklərin idarə edilməsi funksiyası maliyyə riskləri (kredit riski, bazar riski, coğrafi risklər, valyuta riski, likvidlik riski və faiz dərəcəsi riskləri), əməliyyat və hüquqi risklər ilə əlaqədar həyata keçirir. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi funksiyasının əsas məqsədi risk limitlərinin müəyyən edilməsi və bu limitlərə riayət edilməsidir. Əməliyyat və hüquqi risklərin idarə edilməsində məqsəd, bu risklərin azaldılması üçün nəzərdə tutulan daxili qayda və prosedurlara müvafiq qaydada riayət edilməsini təmin etməkdən ibarətdir.

Bazar riski

Cəmiyyət bazardakı ümumi və spesifik dəyişikliklərə məruz qalan faiz, valyuta və pay alətləri üzrə açıq mövqelər ilə əlaqədar bazar risklərinə məruz qalır. Bazarda daha əhəmiyyətli dəyişikliklərin baş verdiyi halda müəyyən edilmiş limitdən artıq zərərlərin yaranmasının qarşısı alınır. Qəbul edilmiş normalar ilə uzunmüddətli borcların bazar dəyəri onların daşınan dəyərilə dəyişə bilər.

(başqa cür qeyd edilməyə qədər, Azərbaycan manatı ilə)

Aşağıdakı bölmələrdə analizlərin həssaslığı 31 dekabr 2023-cü və 31 dekabr 2022-ci il tarixlərə daxildir.

Həssaslıq analizləri təmiz borcun miqdarı, xarici valyutalarda maliyyə alətlərinin proporsiyası, törəmələrin və hedcinq dizaynları əsasında hazırlanmışdır

- Aşağıdakı fikirlər həssaslıq analizlərini hesablayarkən edilmişdir:
- Mühəsibat balansı həssaslığı yalnız törəmələrə və satış üçün mümkün olan borc alətlərilə əlaqəlidir
- Gəlir bəyanatının həssaslığı il ərzində faiz gəlirlərində qəbul edilən faiz dərəcələrinin dəyişməsinin, 31 dekabr 2023-cü ilə qalmış qeyri-ticarət maliyyə aktiv və öhdəliklərinin və hedcinq alətlərinin effektidir.
- Kapitalın həssaslığı, satış üçün mümkün olan maliyyə aktivlərinin yenidən hesablanması, hər hansı hedcinq birləşməsi və mübadilələrin nəgd pul hərəkətinin hedcinqi kimi müəyyən edilməsi və faiz dərəcələrində qəbul edilən dəyişikliklər əsasında hesablanır. Kapitalın həssaslığı, vaxtı çatmış aktiv və mübadilə əsasında analiz edilir.

Faiz dərəcəsi riski

Faiz dərəcəsi riski maliyyə alətinin gələcək nəgd pul axınlarının ədalətli dəyərinin bazar faizlərində dəyişikliklər səbəbdən tərəddüd edəcəyi riskdir. Cəmiyyətin bazar faiz dərəcələrinin dəyişilmə riskinə məruz qalması, Cəmiyyətin əsas uzunmüddətli borc öhdəlikləri ilə əlaqəlidir.

Cəmiyyət faiz dərəcəsi riskini, balans olunmuş sabit və dəyişkən dərəcəli kredit portfeli və borclarına malik olmaqla idarə edir. Cəmiyyətin siyasəti borclarını 100 % sabit faiz dərəcəsi ilə saxlamaq və borcları dayandırılmış əməliyyatlardan çıxarmaqdır.

Aşağıdakı cədvəl "risk göstəricisinin ehtimal edilən mümkün dəyişməsi" üsulu ilə hesablanmış və faizlərin dəyişməsinə Cəmiyyətin həssaslığını təqdim edir. Bu dəyişikliklərin həddi rəhbərlik tərəfindən təyin edilir və onlara təqdim edilən risk hesabatlarında öz əksini tapır.

	31 dekabr 2023		31 dekabr 2022	
	Faiz dərəcəsi +1%	Faiz dərəcəsi -1%	Faiz dərəcəsi +1%	Faiz dərəcəsi -1%
Maliyyə aktivləri:				
Müştərilərə verilmiş kreditlər	20,402	(20,402)	6,240	(6,240)
Maliyyə öhdəlikləri:				
Bank kreditləri	(7,000)	7,000		
Alınmış borclar	(5,300)	5,300		
Əlaqəli tərəflərdən borclar	(7,411)	7,411		
Vergidən əvvəlki mənfəətə xalis təsir	691	(691)	6,240	(6,240)

Faiz dərəcəsi həssaslığı

Cəmiyyətin vergitutmadan əvvəlki gəlirinin digər bütün dəyişkənlər sabit saxlanılaraq, faiz dərəcələrində mümkün olan həssaslığı riski yoxdur.

Xarici valyuta riski

Xarici valyuta riski maliyyə alətinin gələcək nəgd pul axınlarının ədalətli dəyərinin xarici valyuta dərəcəsinə dəyişikliklər səbəbdən tərəddüd edəcəyi riskdir. Cəmiyyətin xarici valyuta dərəcələrindəki dəyişiklik riskinə məruz qalması, Cəmiyyətin əməliyyat fəaliyyəti (gəlir və xərclə başqa valyutada göstərilərkən) və investisiyaları ilə əlaqəlidir.

(başqa cür qeyd edilməyənə qədər, Azərbaycan manatı ilə)

Cəmiyyət xarici valyuta riskini 24 ay ərzində təsir edən əməliyyatları sığortalamaq ilə idarə edir. Vacib olan əməliyyatlar heç bir vaxt limiti olmadan sığortalanır.

Kredit riski

Cəmiyyətin kredit riski konsentrasiyası üçün potensial müzakirə mövzusu olan maliyyə aktivləri pul və debitor borclarından ibarətdir. Cəmiyyətin pul depozitləri mötəbər maliyyə idarələrində yerləşdirilmişdir.

Cəmiyyət hesab edir ki, kredit riskini aşağıdakı konsepsiya qiymətlədirir:

GKZ hesablamalarının mexanizmi aşağıdakı təsvir olunur və əsas elementləri bunlardır:

DE	Defolt ehtimalı müəyyən vaxt civarında defoltun mümkünliyünün qiymətləndirilməsidir. Defolt, təhlil edilən müddət ərzində müəyyən anda yalnız müvafiq vəsait daha əvvəl uçotdan çıxarılmamış və hələ də portfelə daxil olanda yaranı bilər.
DHRH	Defolt halında riskin həcmi, müqavilədə nəzərdə tutulub-tutulmamasından asılı olmayaraq, əsas və faiz məbləğlərinin qaytarılması, kredit öhdəliyi üzrə gözlənilən vəsaitlərin istifadəsi və yerinə yetirilməmiş ödənişlər üzrə hesablanmış faiz də daxil olmaqla hesabat tarixindən sonra risk həcmində gözlənilən dəyişikliyi nəzərə almaqla gələcək defolt tarixində risk həcmi qiyətləndirilməsidir.
DHZ	Defolt halında zərər müəyyən zaman defolt yarananda əmələ gələn zərərin qiymətləndirilməsidir. Bu, müqavilə ilə nəzərdə tutulmuş ödəniləcək pul vəsaitləri ilə kreditörün əldə etməyi gözlədiyi pul vəsaitləri arasındakı fərqə əsaslanır. Bu, adətən DHZ faizi kimi ifadə edilir.

Özünün GKZ modelərində Cəmiyyət geniş miqyaslı proqnoz məlumatlarına, məsələn kredit riski komponentlərin qiymətləndirmələrinə inteqrasiya olunmuş iqtisadi göstəricilərə əsaslanır. Dəyərşizləşmə zərərləri və azatətmələr maliyyə aktivinin ümumi balans dəyərində düzəliş kimi uçota alınan modifikasiya zərərlərindən ayrı olaraq uçota alınır və açıqlanır.

Cəmiyyət hesab edir ki, ilkin tanımadan sonra kredit reytingi əhəmiyyətli dərəcədə pisləşdikdə kredit riski əhəmiyyətli dərəcədə artmışdır. Əhəmiyyətli pisləşmə səviyyəsi seqmentdən seqmentə fərqlənir və 2-ci və 3-cu pillə arasında və ya müəyyən edilmiş litim daxilində dəyişir. Cəmiyyət həmçinin aktiv üzrə kredit riskinin əhəmiyyətli artmasına təkan vermək üçün 2-ci dərəcəli keyfiyyət metodunu tətbiq edir, məsələn müştərinin / obyektin müşahidə siyahısına daxil edilməsi və ya hesabın saxlanması. Kredit reytinginin dəyişməsindən asılı olmayaraq müqavilə ödənişləri 30 gündən artıqdırsa, kredit riski ilkin tanıma anından etibarən əhəmiyyətli artmış hesab olunur.

Borcların müqavilə şərtlərindən asılı olaraq müqavilə ödənişlərini 90 gün gecikdirərsə, Cəmiyyət maliyyə alətinin defolt olduğunu və buna görə də GKZ hesablamaları üçün Mərhələ 3-ün (kredit üzrə dəyərşizləşmə) əmələ gəldiyini hesab edir. Cəmiyyət gün ərzində tələb olunan ödənişlər fərdi müqavilələrdə göstəriləyi kimi iş gününün bağlanması səbəbi ilə ödənilməyəndə kassa və banklararası qalıqlarını defolt hesab edir və dərhal tədbirlər görür. Müştərinin defolt vəziyyətində olub-olmamasını keyfiyyət baxımından qiymətləndirilməsi çərçivəsində Cəmiyyət GKZ-ni AYKD aktivləri, kreditin dəyərşizləşməsi amilləri olan əhəmiyyətli aktivlər və kredit riskinin əhəmiyyətli artması amilləri olan müəyyən aktivlər üçün fərdi əsasla

(başqa cür qeyd edilməyə qədər, Azərbaycan manatı ilə)

hesablayır. Cəmiyyət bütün digər siniflərdən olan aktivləri homogen borcalanlar qruplarına GKZ-ni kreditlərin daxili və xarici xüsusiyyətlərinin birləşməsi əsasında məcmu şəkildə hesablayır

GKZ ehtiyatı aktivin müddəti ərzində yaranması gözlənilən kredit zərərlərinə əsaslanır. Lakin əmələ gəlmiş andan kredit riskində əhəmiyyətli artım olmadığı hallarda ehtiyat 12 aylıq gözlənilən kredit zərərinə əsaslanır. 12aGKZ hesabat tarixindən sonra 12 ay ərzində mümkün olan maliyyə alətləri ilə bağlı öhdəliklərin yerinə yetirilməməsindən irəli gələn GKZ-dən ibarətdir.

Hər hesabat dövrünün sonunda Cəmiyyət, maliyyə alətinin qalan müddəti üzrə öhdəliklərin yerinə yetirilməməsi riskindəki dəyişiklikləri nəzərdən keçirməklə, KRƏA maliyyə aləti üzrə kredit riskinin ilkin tanınmadan sonra əhəmiyyətli artıb-artmamasının qiymətləndirilməsi siyasətini tətbiq etmişdir. Yuxarıdakı prosesə əsaslanaraq, Cəmiyyət kreditləri aşağıdakı kimi qruplaşdırılır:

Mərhələ 1:	Kreditlər ilk dəfə tanınanda, Cəmiyyət ehtiyatı 12aGKZ əsasında tanıyır. Mərhələ 1-in kreditlərinə həm də kredit riskinin azaldığı və Mərhələ 2-dən yenidən təsnif edilmiş vəsaitlər daxildir.
Mərhələ 2:	Kredit verildiyi andan etibarən kredit riski əhəmiyyətli dərəcədə artanda Cəmiyyət ehtiyatı KRƏA üzrə tanıyır. Mərhələ 2 kreditlərinə həm də kredit riskinin azaldığı və Mərhələ 3-dən təsnif edilmiş vəsaitlər daxildir.
Mərhələ 3:	Dəyərsizləşmiş hesab olunan kreditlər. Cəmiyyət ehtiyatı KRƏA üzrə tanıyır.
AYKD:	Alınmış və ya yaranmış kredit üzrə dəyərsizləşmiş maliyyə aktivləri (AYKD) ilkin tanınma zamanı kredit üzrə dəyərsizləşmiş maliyyə aktivləridir. AYKD aktivləri ilkin tanınmada ədalətli dəyərle qeydə alınır və faiz gəliri sonradan krediti nəzərə almaqla düzəliş edilmiş EFD əsasında tanınır. GKZ yalnız gözlənilən kredit zərərlərində sonradan dəyişiklik baş verəndə tanınır və ya ləğv edilir.

21. Aktiv və öhdəliklərin ödəniş müddəti üzrə təhlili

Aşağıdakı cədvəldə onların qaytarılması və ya ödənilməsi gözlənilən zaman görə aktiv və öhdəliklərinin təhlili göstərir. Cəmiyyətin diskont edilməmiş müqavilə öhdəlikləri 23 saylı "Risklərin idarə edilməsi" qeydində göstərilir.

(başqa cür qeyd edilməyə qədər, Azərbaycan manatı ilə)

31/12/2023 il

	1 ilə qədər	1 ildən artıq	Ö/M müəyyən edilməyən	Cəmi
AKTİVLƏR				
Kapital aktivləri		32,221		32,221
Pul vəsaitləri	33,175			33,175
Debitor borclar	74,853	1,954,578		2,029,431
Digər aktivlər	3,590		8,417	12,007
Cəmi	111,618	1,986,799	8,417	2,106,834
ÖHDƏLİKLƏR				
Bank kreditləri və Borclar	530,000	1,441,082		1,971,082
Kreditör borclar	49,540			49,540
Digər öhdəliklər				
Cəmi	579,540	1,441,082	-	2,020,622
Xalis məbləğ	(467,922)	545,717	8,417	86,212

31/12/2022 il

	1 ilə qədər	1 ildən artıq	Ö/M müəyyən edilməyən	Cəmi
AKTİVLƏR				
Kapital aktivləri				
Pul vəsaitləri	19,414			19,183
Debitor borclar	75,301	541,882		617,183
Digər aktivlər	459		2,519	2,978
Cəmi	95,175	541,882	2,519	639,576
ÖHDƏLİKLƏR				
Bank kreditləri və Borclar		514,080		514,080
Kreditör borclar				
Digər öhdəliklər	5,651			5,651
Cəmi	5,651	514,080	-	519,731
Xalis məbləğ	89,524	27,802	2,519	119,845

22. Hesabat tarixindən sonra baş vermiş hadisələr

19 sentyabr 2023-cü il tarixində Qarabağ İqtisadi Bölgəsində Azərbaycan Silahlı Qüvvələri tərəfindən qanunsuz silahlı birləşmələrin ləğv olunması üzrə antiterror əməliyyatlarına başlanılmış, 20 sentyabr 2023-cü il tarixində qanunsuz birləşmələrin ağ bayraq qaldıraraq qeyri-şərtsiz təslim olmaları ilə Qarabağ bölgəsində bütün hərbi əməliyyatlar dayandırılmış və Azərbaycan öz ərazi bütövlüyünü tam bərpa etmişdir. Azərbaycan və Ermənistan arasında sülh sazişi hələ də imzalanmamışdır.

2024-cü ilin 1-ci rübü ərzində ABŞ dollarına qarşı Azərbaycan manatının məzənnəsi 1.70 səviyyəsində sabit qalmışdır.

Təsisçilərin 2/02/2024 tarixli qərarına əsasən Nizamnamə kapitalı 119,082 manat artırılmışdır.